

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2011 • ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 270-271

Ho Orthodoxos keryx

PROCESSED

APR 25 2011

GTU LIBRARY

ORTHODOX HERALD

GREEK ORTHODOX ARCHDIOCESE OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

MARCH - APRIL 2011 • ISSUE 270-271

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 3 Οικουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου:
Λόγος Κατηχητήριος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς
Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.
- 5 Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου:
Ἐγκύκλιος ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ ἡμῶν εἰς τὴν Ἀγίαν
καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστήν.
- 6 Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννη Ταΐφάκου:
Ἡ ἐορτὴ τῶν Γραμμάτων καὶ ἡ ἐποχὴ μας.
- 9 Διακόνου Σάββα Βασιλειάδη:
Κληρικὸς ἢ Ἐπιστήμονας;
- 11 Χάρη Μεττῆ:
Μεγάλου Βασιλείου, Πῶς ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν
ὠφελοῖντο Λόγων.
- 14 Ἐπαφές Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
κ. Γρηγορίου γιὰ τοὺς μῆνες Ἰανουάριο -
Φεβρουάριο 2011.
- 16 His All-Holiness the Ecumenical Patriarch:
Homily on the Opening of Holy and Great
Lent.
- 17 His Eminence Archbishop Gregorios:
Encyclical on our Entry into Great and Holy
Lent.
- 18 His Eminence Archbishop Gregorios:
Reflections and Thoughts on the Sacred
Period of the Great Lent.
- 20 Rev. Deacon Dr Athenagoras Stylianou:
Orthodox Christianity: Materialism with a
Difference.
- 23 Rev. Protopresbyter John Nankivell:
The Great Fathers of the Fourth Century and
their Significance for us today.
- 26 GOYGB:
The Future of our Faith.
- 28 Εἰδήσεις - News
- 30 His Eminence Archbishop Gregorios' Diary
for the months January - February 2011.
- 32 Φωτογραφικὰ στιγμιότυπα ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ
τῶν Ἱερῶν Λειψάνων τοῦ Νεομάρτυρος Ἁγίου
Φιλουμένου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου
Λημητρίου, Edmonton Λονδίνου.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1964
ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2011
ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 270-271

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: Χάρης Μεττῆς

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Αρχιμ. Βασίλειος Παπαβασιλείου
Οικον. Σταύρος Σολωμού
Διάκονος Σάββας Βασιλειάδης

ORTHODOX HERALD

First Published 1964
Third Period
MARCH - APRIL 2011
No.: 270-271

CHIEF EDITOR: Charis Mettis

EDITORIAL COMMITTEE:
Archim. Vasileios Papavasileiou
Oeconom. Stavros Solomou
Deacon Savvas Vasileiadis

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ / CONTACT
5 Craven Hill, London W2 3EN, United Kingdom
Tel.: 020 7723 4787
+44 207 723 4787 (outside UK)
Fax.: 020 7224 9301
+44 207 224 9301 (outside UK)
email: mail@thyateira.org.uk
www.thyateira.org.uk

ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ: £3
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ: £5

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΔΩΡΟ ΜΕ ΚΑΘΕ ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟ ΕΝΑ ΤΕΥΧΟΣ!
Η ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ 6 ΤΕΥΧΗ
• ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
(ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ): £15
• ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΛΟΙΠΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: £25
• ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: £28
Οι τιμές συμπεριλαμβάνουν τα Έξοδα Αποστολής

ΔΕΜΕΝΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ 6 ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΕΥΧΩΝ ΣΕ
ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΔΕΜΕΝΟ ΤΟΜΟ
• ΤΙΜΗ ΔΕΜΕΝΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΤΟΜΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
(ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ): £28
• ΤΙΜΗ ΔΕΜΕΝΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΛΟΙΠΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: £40
• ΤΙΜΗ ΔΕΜΕΝΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΗΣ: £45
Οι τιμές συμπεριλαμβάνουν τα Έξοδα Αποστολής

ΟΙ ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ
ΜΟΝΟ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ:
Greek Archdiocese Of Thyateira And Great Britain

Αριθμ. Πρωτ. 195

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΗΡΙΟΣ

ΕΠΙ Τῆ ΕΝΑΡΞΕΙ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,

ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ

Ἀδελφοί καί τέκνα ἀγαπητά ἐν Κυρίῳ,

«Τό στάδιον τῶν ἀρετῶν ἡνέωκται, οἱ βουλόμενοι ἀθλῆσαι εἰσέλθετε, ἀναζωσάμενοι τόν καλόν τῆς νηστείας ἀγῶνα.»¹, ἤ, καλύτερον, πάντοτε εὐρίσκεται ἀνοικτόν, ἀπό τότε πού ὁ Πανοικτίρμων Κύριος τῆς Δόξης ἡυδόκησε νά λάβῃ τήν ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἐκτοτε καλεῖ διά τῆς Ἐκκλησίας Του κάθε ἄνθρωπον νά συμμετάσχῃ εἰς τάς ἀπειρούς δωρεάς τῆς Χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἰδιαίτερος δέ κατὰ τήν εὐλογημένην ταύτην περιόδον τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἡ ἄπειρος ἀγαθότης, ὁ ἐν Τριάδι προσκυνούμενος ἀληθινός Θεός ἡμῶν, ἀπό ἀγάπην καί μόνον ἐδημιούργησε τό ἀνθρώπινον γένος, διά νά καταστήσῃ τούς ἀνθρώπους, ὅσον εἶναι αὐτό δυνατόν εἰς τήν ἀνθρωπίνην φύσιν, κοινωνούς καί συμμετόχους τοῦ μεγαλείου τῆς θείας Δόξης Του. Αὐτός εἶναι ὁ ἀποκλειστικός σκοπός τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἐκάστην ἐποχήν. Πρός τήν πραγμάτωσιν δέ αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ κατατείνει ὅλη ἡ ἁγία πνευματοφόρος παράδοσις τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, διδάσκουσα, διερμηνεύουσα καί προβάλλουσα ὅλον τό φάσμα τῆς πνευματικῆς ζωῆς καί τούς ποικίλους πνευματικούς ἀγῶνας, εἰς τούς ὁποίους ὀφείλει πάντοτε μέ γενναῖον φρόνημα νά προχωρῇ ὁ πιστός.

Κάθε Χριστιανός διά τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου

τοῦ Βαπτίσματος λαμβάνει τήν Χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐάν ἀρχίσῃ κανεῖς μέ ὅλην του τήν διάθεσιν νά ἀγαπᾷ τόν Θεόν, τότε ἡ Χάρις δι' ἀνερμηνεύτου τρόπου μεταδίδει εἰς αὐτόν ἐκ τοῦ πλοῦτου τῶν ἀγαθῶν τῆς. Αὐτός, λοιπόν, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νά κρατήσῃ τήν ἐμπειρίαν αὐτῆς τῆς Χάριτος, προσπαθεῖ μέ πολλήν τήν χαράν νά παραμερίσῃ ἐκ τῆς ψυχῆς του τά παρερχόμενα ἀγαθά τοῦ παρόντος αἰῶνος καί νά καταστήσῃ κτῆμα του τόν κεκρυμμένον θησαυρόν τῆς ἀληθινῆς Ζωῆς. Ἐκ τοῦ βαθμοῦ δέ εἰς τόν ὁποῖον προκόπτει ἡ ψυχή εἰς τόν πνευματικόν ἀγῶνα, ἐμφανίζει ἀντιστοίχως τό θεῖον δῶρον τῆς Χάριτος, τήν κεκρυμμένην εἰς τά βάθη αὐτῆς χρηστότητα τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία καί γίνεται ἀπλανής ὁδηγός εἰς τό πολυποίκιλον πνευματικόν ἀγώνισμα².

Αὐτός ὁ πνευματικός ἀγών εἶναι διαρκῆς διά κάθε πιστόν καί ὡς ἐκ τούτου χρειάζεται νά θέτῃ κανεῖς ἀρχήν κάθε ἡμέραν, κάθε στιγμήν. «Ἐφθασε καιρός, ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή, ἡ κατὰ δαιμόνων νίκη, ἡ πάνοπλος ἐγκράτεια, ἡ τῶν Ἀγγέλων εὐπρέπεια, ἡ πρὸς Θεόν παρρησία»³. Ὡς μία διαρκῆς ἀρχή τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως καί ἀνακαινίσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καί ἡ Ἁγία Τεσσαρακοστή. Διά τοῦτο καί ὁ ὑμνωδός τοῦ Τριωδίου μᾶς προσανατολίζει ὀρθῶς πρὸς τό περιεχόμενον τῆς λέγων, ὅτι ἡ σωματική νηστεία διά τῆς ἀποχῆς τῶν τροφῶν, ἐάν δέν ἀκολουθῇται ἐκ τῆς καθαρότητος τῆς προερχομένης ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἀπαλλαγῆς ἐκ τῶν παθῶν, δέν γίνεται

ἀφορμή πρὸς βίου διόρθωσιν καὶ ὡς ψευδὴς μοιεῖται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ⁴.

Ὅπωςδήποτε, τό νά δυνηθῇ ὁ ἄνθρωπος νά συγκεντρώσῃ τόν νοῦν του εἰς τήν ἐργασίαν τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καί νά τόν ἐπαναφέρῃ ἐκ τοῦ ἐμπαθοῦς διασκορπισμοῦ του εἰς τά κτίσματα, ἀποτελεῖ ἔργον κοπιῶδες καί πολυχρόνιον, ὅμως ἀπαραίτητον καί καθοριστικόν διὰ τήν πνευματικήν του ὑπόστασιν καί τήν ὅλην κοινωνικήν του ζωήν. Φαίνεται δέ ἡ ὁδὸς τῆς ἀρετῆς εἰς αὐτούς, οἱ ὁποῖοι τήν ἀρχίζουν, σκληρά καί ὑπερβολικῶς δυσάρεστος, ὅχι ὅμως ἐπειδὴ εἶναι πράγματι τοιαύτη, ἀλλά διότι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔχει ἐθισθῇ νά συναναστρέφεται μέ τήν εὐκολίαν τῶν ἡδονῶν. Εἰς αὐτούς δέ οἱ ὁποῖοι κατάρθωσαν καί ὑπερέβησαν τό μέσον τῆς ὁδοῦ ἀποδεικνύεται εὐχάριστος καί ἄνετος⁵.

Πολλοί κατὰ καιροὺς ἀγνοοῦντες τό μέγα μυστήριον τῆς εὐσεβείας, θεωροῦν τήν Ὁρθόδοξον ἀσκητικὴν Παράδοσιν ὡς ἐπαχθὴ καί ὀδηγοῦσαν τόν ἄνθρωπον εἰς τήν στέρησιν τῆς δημιουργικῆς φαντασίας, τῆς πρωτοτύπου πρωτοβουλίας, τῆς ἀπολαύσεως τῆς ζωῆς ἐν γένει καί τῆς ἐξ αὐτῆς προερχομένης χαρᾶς. Οὐδέν τούτου ψευδέστερον. Ὅλα ὅσα ἐδημιούργησεν ὁ Θεός, τά ἐδημιούργησε καλὰ λίαν καί μᾶς τά ἐδώρησε διὰ νά τά χαιρώμεθα καί νά τά ἀπολαμβάνωμεν καί νά γίνωμεν ἀφορμή πρὸς διαρκὴ δοξολογίαν τοῦ Εὐεργέτου μας. Αἱ ἐντολαὶ δέ τοῦ Θεοῦ μᾶς ὀδηγοῦν καί μᾶς περιγράφουν τήν ὀρθὴν χρῆσιν τῶν δωρεῶν Του, ὥστε, καί τό σῶμα μας καί ἡ φαντασία καί ὅλαι αἱ ψυχικαὶ μας δυνάμεις μεθ' ὧν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, νά ἀποβαίνουν κατ' ἀλήθειαν χαροποιοὶ καί εὐεργετικαὶ διὰ τήν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀντιθέτως, ἡ ἐγωϊστικὴ, αὐτόνομος καί περιφρονητικὴ πρὸς τόν σκοπὸν τόν ὁποῖον ἔθεσεν ὁ Δημιουργὸς εἰς τά πλάσματά Του χρῆσις των, πρὸς στιγμὴν ἱκανοποιεῖ τόν παρὰ λόγον ἐγωϊσμόν τοῦ ἀνθρώπου, καταλήγει ὅμως εἰς ἀποτελέσματα τελείως διαφορετικὰ τῶν προσδοκιῶν του, ὀδηγοῦσα αὐτόν εἰς τήν ἀπόγνωσιν, τό ἄγχος καί τήν δυστυχίαν.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ ἀληθὴς Θεὸς καί ἀληθὴς ἄνθρωπος, ὁ ἀγνώστως γνωριζόμενος εἰς τοὺς

ταπεινόφρονας καί δεκτικούς τῆς ἀκτίστου Χάριτός Του, ὁ Κύριος τῆς Δόξης καί Κύριος τῆς ἱστορίας, ὁ ἐτάζων καρδίας καί νεφροὺς, ὁ διὰ τῆς θείας Αὐτοῦ Προνοίας συνέχων τὰ σύμπαντα ἀπὸ τό πλεόν μικρόν μόριον τῆς δημιουργίας Του μέχρι τοῦ ἀσυλλήπτου εἰς τήν ἀνθρωπίνην διάνοιαν σύμπαντος κόσμου, εἶναι διαχρονικῶς ἡ Ὁδός, ἡ Ἀλήθεια καί ἡ Ζωή⁶. Ὅπως ἡ ἐνυπόστατος πηγὴ τῆς Ζωῆς δέν ἦτο δυνατόν νά κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ τόν συνέτριψε καί ἀνεστήθη, ἔτσι δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξῃ ἀνθρωπίνη ζωὴ, ἡ ὁποία νά ὀδηγῇ εἰς τήν καταξίωσιν τοῦ ἀνθρώπου, χωρὶς τήν συμμετοχὴν εἰς τό ζωοποιόν Σῶμα τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ, τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Του καί τήν Ἀγιοπνευματικὴν της Παράδοσιν. Καί, ἐν συνόψει, ὁ Κύριος μένει εἰς τόν αἰῶνα, ἐνῶ ψευδεῖς αἱ ἐπίνοιαὶ τῶν ὑπερηφάνων ἀνθρώπων ἢ, ὡς προσφυῶς λέγει ὁ Ἅγιος Διάδοχος, «οὐδέν πτωχότερον διανοίας ἐκτός Θεοῦ φιλοσοφούσης τὰ τοῦ Θεοῦ»⁷.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὴν Ἀγίαν καί Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν προτρεπόμεθα πατρικῶς πάντας ὑμᾶς, ὅπως μὴ δειλιάσητε καί μὴ ὀκνήσητε νά προχωρήσητε εἰς τό σπουδαιότερον ἔργον τῆς ζωῆς ὑμῶν, εἰς τό τῆς πνευματικῆς ἐργασίας στάδιον, μετὰ ἀνδρείας καί δυνάμειος ὁλοψύχου, ὥστε νά καθαρίσητε ψυχὰς καί σώματα ἀπὸ παντός μολυσμοῦ καί ἐπιτύχητε τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἤδη παρέχεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν παροῦσαν ζωὴν εἰς ὅσους εἰλικρινῶς καί ἐκ βάθους ψυχῆς τὴν ἐκζητοῦν.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καί τό ἄπειρον ἔλεος Αὐτοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἅγια καί Μεγάλὴ Τεσσαρακοστὴ ,βία

**Φανάριον,
+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
Διάκονος πρὸς Θεὸν
εὐχέτης πάντων ὑμῶν
Βαρθολομαῖος**

¹ Τριώδιον, Κυριακὴ Τυρινῆς Ὁρθρος, Ἰδιόμελα Αἰῶνων.

² Βλ. Ἀγ. Διαδόχου Φωτικῆς κεφ. αζ', Φιλοκαλία, ἐκδ. Παπαδημητρίου, Ἀθῆναι 1957, τόμ. Α', σελ. 258.

³ Δοξαστικὸν Αἰῶνων, Κυριακὴ Τυρινῆς

⁴ Τετάρτη Τυρινῆς, ἀπόστιχα Αἰῶνων.

⁵ Ἀγ. Διαδόχου ὁ.π. κεφ. 93.

⁶ Ἰωάν. 14, 6.

⁷ Φιλοκαλία τόμ. Α'. σελ. 237.

ΕΠΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΕΠΙ ΤΗ ΕΙΣΟΔΩ ΗΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΝ

**Προς τους Ευλαβεστάτους Ιερείς και Διακόνους,
τους Αξιότιμους Προέδρους και τα Μέλη των
Επιτροπών των Εκκλησιών, των Βοηθητικών
Αδελφότητων και
των Σχολικών Εφορειών των Κοινοτήτων της Ιεράς
Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας και
Ιρλανδίας.**

Νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτὴν, ἐνάρεστον τῷ Κυρίῳ
αληθῆς νηστεία, ἡ τῶν κακῶν ἀλλοτρίωσις, ἐγκράτεια
γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιάς,
ψεύδους καὶ ἐπιπορκίας ἡ τούτων ἐνδεία, νηστεία ἐστίν,
αληθὴς καὶ ευπρόσδεκτος.

Αγαπητοί μας ἐν Κυρίῳ

Με τὴν εἰσοδὸ μας εἰς τὴν Ἀγία καὶ Μεγάλῃ
Τεσσαρακοστή, ἀπευθύνω πρὸς ὅλους καὶ ὅλες σας θερμὸ
καὶ ἐγκάρδιον χαιρετισμὸ καὶ σας εὐχομαι καλὸ στάδιο. Νὰ
διέλθουμε ὅλοι με εἰρήνῃ, με χαρὰ, με εὐλάβεια καὶ
ταπεινοφροσύνη τὴν ἐρὰ αὐτῇ περίοδον, τὴν ὁποία ἡ Μητέρα
Εκκλησία ἐθέσπισε γιὰ νὰ προετοιμάσῃ τοὺς πιστοὺς γιὰ
τὰ μεγάλα Γεγονότα, τὴν Ἀγία καὶ Μεγάλῃ Εβδομάδα, τὰ
Πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασιν ἐκ Νεκρῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν
Χριστοῦ.

Ἡ περίοδος αὐτὴ εἶναι ἡ πῖο πνευματικὴ καὶ πλούσια σὲ
θερησκευτικὸ καὶ Χριστιανικὸ περιεχόμενον, καὶ προσφέρει
πολλὰ μηνύματα στοὺς ἀνθρώπους, τοὺς Χριστιανοὺς καὶ
ὅλους τοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν ἐρὰν
παρεμβολὴν τῆς Εκκλησίας. Ἡ Εκκλησία, με τὶς πλούσιες
ιερέες Ἀκολουθίες, ἐνθαρρύνει τοὺς πιστοὺς στοὺς
πνευματικούς ἀγῶνες, στὸ στάδιο ἀρετῶν. Σ' αὐτὸ τὸ στάδιο
συνενομοῦνται οἱ μεγάλες ἀξίες ποὺ βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπον
νὰ διαφυλάξῃ «τὰ κατ' εἰκόνα», τὸ ὁποῖον τοῦ ἐδώρησε ὁ
Θεὸς ὅταν τὸν δημιουργήσῃ. Στὸν πλοῦτον τῶν ἀρετῶν ποὺ
προτάσσει μπροστὰ μας ἡ Εκκλησία εἶναι ἡ νηστεία, ἡ
ἐγκράτεια, ἡ μετάνοια, ἡ προσευχή, τὰ δάκρυα, ἡ πίστις, ἡ
ἐλπίδα, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ υπακοή, ἡ φιλανθρωπία καὶ
ἡ συνεχὴς μυστικὴ καὶ πνευματικὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου με
τὸν Δημιουργὸ Του.

Ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου ἀρχίζει με τοὺς γνωστοὺς ὕμνους
«τῆς μετάνοιας ἀνοίξόν μοι πύλας ζωοδότα». Υπογραμμίζει
τὸ μέγεθος τῆς ἀνθρώπινης πτώσεως καὶ ἀμαρτωλότητος
γι' αὐτὸ καὶ καθημερινὰ ὁ ἄνθρωπος ζητᾷ ἀπὸ τὸν Θεόν
τὴν εὐσπλαχνία καὶ τὸ ἐλεός Του. Χαρακτηριστικὰ ὁ
ὕμνωδός ψάλλει «τὰ πλήθη τῶν πεπραγμένων μου δεινῶν,
ἐννοῶν ὁ τάλας, ἀλλὰ θαρρῶν εἰς τὸ ἐλεος τῆς εὐσπλαχνίας
σου ὡς Δαυὶδ βοῶ σοὶ ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου
ἐλεος».

Εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς ἡ Εκκλησία προβάλλει τὸν
Τελώνην καὶ τὸν Ἀσώτον Υἱόν, οἱ ὁποῖοι με τὴν μετάνοιαν
καὶ τὰ δάκρυα τῆς ψυχῆς τους, με τὴν προσευχήν καὶ τὴν
ταπεινώσιν τους, ἐπέτυχαν τὸ ποθοῦμενον, νὰ
επαναγεννέσθουν τὶς σχέσεις τους, με τὸν Θεόν Πατέρα,
εἰρήνευσαν με τὸν ἑαυτὸ τους, καὶ νὰ ἐπανασυνδέθῃκαν
μυστικὰ με τοὺς συνανθρώπους τους καὶ με τὴν Εκκλησίαν
τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Εκκλησία μας υπενθυμίζει ἐπίσης τὴν
αἰαζομένη καὶ τὴν υποκρισίαν τὸν Φαρισαϊόν, ὁ ὁποῖος ἀντὶ
νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Θεόν συγχώρησιν γιὰ τὶς ἀμαρτίες καὶ
τὰ σφάλματά του, ἐκαυχάτο με αὐθάδεια γιὰ τὰ ἔργα τοῦ

καὶ τὶς ἐπιτυχίες τοῦ γι' αὐτὸ καὶ ἀπέτυχε στὸν σκοπὸ τῆς
ζωῆς του. Γιατὶ «ἡ κακοδοξία ἐκκεῖναι πλοῦτον δικαιοσύνης»
τῶν παθῶν δε σκορπίζει, ἡ ταπεινώσις πληθύν' ἡν
μιμούμενος ἡμᾶς τῆς μερίδος, δεῖξον τοῦ Τελώνου Σωτῆρος».

Μεταξὺ τῶν ἱερῶν πνευματικῶν ὁπλῶν ποὺ προβάλλει
ἰδιαίτερα αὐτὴ τὴν Περίοδον ἡ Εκκλησία, εἶναι ἡ συνεχὴς
καὶ ἀδιάλειπτη προσευχή. Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν Θεῖαν
Εὐχαριστίαν καὶ τὴν φιλανθρωπία, τὰ καλὰ ἔργα, τὶς καλὰς
πράξεις, τὸν καλὸ λόγον γὰρ τοὺς ἄλλους. Υπενθυμίζει ἡ
Εκκλησία τὸ ἀμάρτημα τῆς συκοφαντίας, τῆς καταλαλίας,
τῆς κατηγορίας, τῆς κατάκρισης καὶ τῆς κακογλώσσας εἰς
τὴν ὁποίαν εἶναι ἐπιρρεπὴς ὁ ἄνθρωπος, ὅπως
χαρακτηριστικὰ υπογραμμίζει ὁ ὕμνωδός: «Εἴς ἀπονοίας
κενοῦται παν ἀγαθόν, ἐκ δε ταπεινώσεως, καθαιρεῖται παν
κακόν ἡν περ ἀσπασώμεθα πιστοί, βδελυττόμενοι σαφῶς,
τρόπον κενόλογον» (Τριωδίου). Ἡ ἐρὰ αὐτῇ περιόδου τῆς
Ἀγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἶναι μίᾳ εὐκαιρία
πνευματικῆς ἀνασύνταξης, περιόδου πνευματικοῦ
ἀνεφοδιασμοῦ, εὐκαιρία νὰ ἐξετάσουμε ἱεροπρεπῶς τὸν
ἑαυτὸν μας καὶ νὰ βυθομετρήσουμε τὸ βάθος τῆς ψυχῆς
μας καὶ ὅλης τῆς ὑπαρξὸς μας γιὰ νὰ εὕρομεν τρόπους
ἀνανέωσης τῆς ζωῆς μας τῆς διαγωγῆς μας, τῆς συμπεριφορᾶς
μας, τῶν ἔργων μας, τῆς οἰκογενεῖας μας, τῆς ἐργασίας μας,
τῆς Εκκλησίας μας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐννοία τῆς μετάνοιας, τὴν
ὁποῖαν καθημερινὰ μας υπενθυμίζει ἡ Εκκλησία, πρέπει νὰ
γίνῃ καθημερινὸ βίωμα μας. Γιατὶ μόνον με τὴν ἀρετὴν καὶ
με τὴν πίστιν καὶ με τὴν πνευματικὴ ἀναγέννησιν θὰ
μπορέσουμε νὰ ξεπεράσουμε τὰ τεράστια υπαρκτικὰ
προβλήματα, κοινωνικὰ, οικονομικὰ, πολιτιστικὰ καὶ
πολιτικὰ ποὺ σήμερα βασανίζουν ὄχι μόνον τοὺς
Χριστιανοὺς, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρην τὴν Ἀνθρωπότητα. Νὰ
μὴν λησμονοῦμε ὅτι τὸ κίνημα τῶν λαῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς
καὶ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς ἰδιαίτερα, οἱ ὁποῖοι σὲς μέρες
ἐπιδιώκουν νὰ εὕρουν καλὴτερες, πῖο ἀνθρώπινες καὶ πῖο
πολιτισμένους τρόπους ζωῆς καὶ ἐπιβίωσης εἰς τὴν πατρίδα
τους καὶ τὴν καθημερινὴν ζωὴν τους εἶναι καὶ δικὸ μας
πρόβλημα. Εἶναι δική μας πνευματικὴ πρόκλησις καὶ
πρόσκλησις. Γι' αὐτὸ ὁ προσευχὴς καὶ οἱ μετάνοιες μας
πρέπει νὰ περιλαμβάνουν καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον, ὅλους
τοὺς ἀνθρώπους τῆς Γῆς, οἱ ὁποῖοι ὁμολογοῦν τὸν
Ἐναν καὶ Ἀληθινὸ Θεόν καὶ στηρίζουν τὶς ἐλπίδες τους εἰς
τὴν ἀγάπην Του καὶ τὴν φιλανθρωπίαν Του καὶ τὴν ἐπέμβασιν
Του στὰ προβλήματα τοῦ βίου τους.

Ὁ Δεσπότης Χριστὸς νὰ ἐπιβραβεύσῃ τοὺς ἀγῶνες μας,
νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας καὶ νὰ καθοδηγήσῃ
τὰ βήματά μας καὶ νὰ δεχθῇ τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν προσευχήν
μας γιὰ τὴν εἰρήνῃ, τὴν ἀδελφoσύνην καὶ τὴν ἐρὰν ἀλληλεγγύην
τῆς Ἀνθρωπότητος.

Διακατεχόμενος ἀπὸ τὰ συναισθημάτα ποὺ ἀπορρέουν
ἀπὸ τὴν Ἀγία καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστή, σας χαιρετίζω
ἀπὸ βάθους καρδίας, σας εὐχομαι υγείαν καὶ καλὴ
Σαρακοστή, καὶ διατελῶ με τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ θερμῶν
εὐχῶν.

Μεγάλῃ Τεσσαρακοστή 2011

Γρηγόριος

**Ὁ Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων
καὶ Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος**

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

Ιωάννης Ταϊφάκος

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ)

Στὸ σημεῖο αὐτό, καὶ πρὶν εἰσελθῶ στὰ πολῦτιμα γιὰ μᾶς διδάγματα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὑποθήκες, μὲ τίς ὁποῖες θὰ κλείσω τὴν ὁμιλία μου, ἃς μοῦ ἐπιτραπεί νὰ προβῶ σὲ ἕναν χρήσιμο, κατὰ τὴ γνώμη μου, παραλληλισμὸ τῆς ἐποχῆς μας μὲ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνες τῆς ἑλληνορωμαϊκῆς ἀρχαιότητος, τοὺς αἰῶνες, δηλαδή, ἐκείνους ποὺ ἀνεφάνη καὶ κυοφορήθηκε ὁ Χριστιανισμός.

Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη ἐπὶ Ὀκταβιανοῦ Αὐγουστου καὶ ἐσταυρώθη ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος. Οἱ δύο ἐποχὲς διαφέρουν σημαντικά, διότι σ' αὐτὲς ἀπετυπώθησαν οἱ χαρακτηριστὲς τῶν δύο αὐτοκρατόρων τῆς δυναστείας τῶν Ἰουλίων-Κλαυδίων. Ὁ Αὐγουστος εἶναι ὁ θεμελιωτὴς τοῦ imperium καὶ ἡ ἐποχὴ του, τὰ χρόνια τῆς Pax Romana, θεωροῦνται οἱ χρόνοι τῆς ρωμαϊκῆς ἀκμῆς, τὴν ὁποία, ὅμως διεδέχθη, μὲ τὸν Τιβέριο, ἡ ὑποφώσκουσα καὶ ταχεῖα παρακμὴ ποὺ ὁδήγησε, μὲ μερικὲς ἐξαιρέσεις, στὴν κατὰπτωσιν τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἀξιών. Μολαταῦτα, ἡ Ρώμη ἦταν πάντοτε ἰσχυρὴ πρὶν ἀπὸ τὴ γενικότερη κρίση ποὺ ξέσπασε τὸν τρίτον αἰῶνα. Ἐὰν ὁ Αὐγουστος θέλησε νὰ ἀποκαταστήσει νομοθετικῶς ἀκόμη καὶ τὴν ἠθικὴ τῶν ὑπηκόων του, οἱ μετέπειτα αὐτοκράτορες, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἀγωνίστηκαν νὰ τὴν καταρρακώσουν. Ὁ ὅλος τῆς Αἰωνίας Πόλεως συνεχῶς ἀπαιτοῦσε, οἱ κόλακες τῆς Αὐλῆς, ἐξίσου ἐπικίνδunami μὲ τοὺς παρίες τῶν ἐπαρχιῶν, οἱ ἀπελεύθεροι τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν συναλλαγῶν, διέφθειραν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν κράτος, κοινωνίες καὶ ἄτομα. Τὸ παιγνίδι τῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ πλούτου παιζόταν, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, μὲ τὸν χειρότερο τρόπο. Τὸ πνεῦμα παρήγαγε, κυρίως μετὰ τὸν πρῶτο αἰῶνα, γραμματειακὰ ἀναμασήματα ἀνάξια λόγου. Ἡ ἀχανὴς αὐτοκρατορία βούλιαζε.

Παρὸτι ἡ ὁμοιομορφία τῶν πολιτικῶν κατὰ πρῶτον λόγον, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινωνικῶν παραμέτρων εἶχε καλύψει, στὸν ἠθικὸ ἰδίως καὶ τὸν πνευματικὸ τομέα, σχεδὸν ὅλη τὴν τότε γνωστὴ Οἰκουμένη, τὴ ρωμαϊκὴ στὴν οὐσία της, ὑπῆρχαν πάντοτε τὰ στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ ἀνέμενε κανεὶς τὴν ἀναγέννηση. Αὐτά, ὅμως, βρῖσκονταν κυρίως μέσα στὸν ἴδιο τὸν καθημερινὸ ἄνθρωπο, στὶς εὐγενεῖς ἐκείνες ψυχές, ὅπως οἱ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, ποὺ πάντοτε ὑπάρχουν γιὰ νὰ δεχθοῦν τὸ κάλεσμα τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ οἱ ἐξωτερικὲς συνθήκες ἦταν μᾶλλον ἀπογοητευτικὲς καὶ οἱ λαοὶ ἔμεναν ἀκαθοδήγητοι, χωρὶς ἡγήτορες καὶ σημαντικοὺς διανοομένους.

Στὸν ἑλληνικὸ χῶρο, τὸν κατὰ παράδοσιν χῶρο τοῦ Πνεύματος, ἡ Φιλοσοφία εἶχε διαγράψει τὸν κύκλο της καὶ δὲν τὴ διέσωζαν μερικὲς ἀναλαμπές, στωικῆς κυρίως ἐμπνεύσεως πρακτικοῦ τύπου. Αὐτὴ ἦταν ἡ φιλοσοφικὴ στάση τῆς βιοσοφίας τῶν ἀριστοκρατικῶν πού, ὅμως, ἐξαντλεῖτο στὸ ἡγετικὸ ἐπίπεδο καί, κυρίως, κριτικὸ καὶ ἀντιπολιτευτικὸ. Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης συνέχισαν νὰ διδάσκονται καὶ νὰ σχολιάζονται στὶς φιλοσοφικὲς σχολές. Ὁ λαὸς τρεφόταν μὲ τὸ κίνημα τοῦ Νεοπυθαγορισμοῦ καὶ καρικατοῦρες πνευματικῶν ἡρώων τοῦ τύπου Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως. Οἱ κοινωνίες ζοῦσαν σὲ ὑποτακτικὴ σχέση μὲ τὴ Ρώμη καὶ

οἱ διάσημοι ἥρωες τῆς ἡμέρας ἦσαν οἱ ἀθλητὲς τῶν ἀγώνων. Καὶ ὅμως, κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς ἐμφανίστηκε ὁ τελευταῖος σπασμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος. Μιλῶ γιὰ τὴ Δεύτερη Σοφιστικὴ. Μολοντί ξεκίνησε ἀπὸ τὸν ὠραῖο λόγο καὶ τὴ Ρητορικὴ, ἦταν ἓνα κίνημα ποὺ ἀγκάλιασε μὲ βαθειὰ ἐνδοσκοπίη τὴν ἠθικὴ πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐλληνορωμαϊκῆς, ἀκόμη καὶ τοῦ Ἑλλήνα τῆς κλασσικῆς περιόδου. Συγγραφεῖς ὅπως ὁ Πλούταρχος καὶ ὁ Λουκιανὸς ἔμειναν ἀθάνατοι γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο. Αναμιμνήσκων, τὸ κλῖμα τῆς Δεύτερης Σοφιστικῆς μαζὶ μὲ τὸν Νεοπλατωνισμό, ἦταν τὰ πνευματικὰ συμβάντα τὰ πιδ κοντινὰ σ' ἐκεῖνο ποὺ ἀναδυόταν καὶ μὲ τὸν Παῦλο πορεύτηκε πρὸς τὴν Εὐρώπῃ. Ἐννοῶ τὸν Χριστιανισμό.

Ἄς προχωρήσουμε. Ὁ σύγχρονος κόσμος, ἔτσι ὅπως διαγράψαμε τὴν ἀποδόμηση τῆς ἐσωτερικότητος τοῦ ἀνθρώπου, παρουσιάζει ἀναλογίες μὲ τὴν ἐποχὴ αὐτῇ. Θὰ παρατηρήθηκε, ἤδη, ὅτι καὶ γιὰ τὶς δύο περιόδους χρησιμοποιοῦσαν ὅροι κριτικῆς μᾶλλον αὐστηρῆς. Φυσικά, καμμία ἐποχὴ δὲν ἐπαναλαμβάνεται αὐτούσια στὴν Ἱστορία, ὥστε νὰ ἀποτελεῖ ἀντίγραφο κάποιας ἄλλης. Ὅμως, ἡ ἱστορικὴ κίνηση εἶναι αὐτὴ ποὺ μπορεῖ νὰ δώσει ἀποτελέσματα ἀναλύσεως ἢ καὶ διδαχῆς ἀκόμη. Θὰ προσπαθῆσω νὰ εἶμαι σαφής – καὶ ἐνίοτε, ἂς μοῦ συγχωρηθεῖ, διδακτικός.

Τότε, ἡ ρωμαϊκὴ διακυβέρνηση εἶχε ἐπιβάλλει τὴ διοικητικὴ ὁμοιομορφία, ἡ ὁποία ἔφτασε στὸ ἀπόγειό της μὲ τὴν ἐλληνιστικὴ συνήθεια τῆς αὐτοκρατορικῆς λατρείας (Kaiserkult), τὴ λατρευτικοῦ τύπου ἔκφραση νομιμοφροσύνης πρὸς τὸν ἐκάστοτε Καίσαρα καὶ τὰ μέλη τῆς δυναστείας του. Πλὴν τοῦ ἐξευτελισμοῦ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, ἡ πρακτικὴ αὐτὴ ἐπέφερε καὶ τὸν πλήρη εὐτελισμὸ τῶν προσώπων. Σήμερα, βέβαια, κάτι τέτοιο δὲν εἶναι οὔτε καν νοητό. Στὰ κρᾶσπεδα, ὅμως, τοῦ ἀφηρωισμοῦ κινοῦνται, πολὺ ἐνοχλητικά, μορφὲς ἡθοποιῶν, τραγουδιστῶν, ἀθλητῶν καὶ ἄλλων, παρέχοντας ἰσχυρὰ παρεμβατικὰ πρότυπα στὴ νεολαία, κυρίως, τὴν ὁποία δὲν ὀπλίσαμε ἐπαρκῶς μὲ διαιωνιζέσας. Δὲν εἶναι,

ὅμως, ἐδῶ τὸ θέμα. Ὁ κίνδυνος ἔρχεται ἀπὸ τὴ λεγόμενη Παγκοσμιοποίηση, ποὺ εἶναι σαφῶς κινδυνωδέστερη ἀπὸ τὸν τότε ἐκρωμαϊσμό. Τουλάχιστον οἱ Ρωμαῖοι, ἐνδιαφερόμενοι γιὰ τὴν ἰσχὺ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, ἄφηναν περιθώρια γιὰ τὶς τοπικὲς κοιλτοῦρες ἐφόσον δὲν καθίσταντο ἐπικίνδυνες. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἡ ἀντιμετώπιση τῶν Ἑβραίων. Ὅμως, ἡ Παγκοσμιοποίηση εἶναι ἡ σύγχρονη φενάκη γιὰ τὴν ἰσοπέδωση ἐθνῶν καὶ ἀνθρώπων ποὺ ὁδηγεῖ, μὲ ἀντιποίηση τῶν μεθόδων, στὸν πλήρη ἔλεγχο τῆς πολιτικῆς ἔκφρασης καὶ τῶν συνειδήσεων σὲ οἰκουμενικὸ ἐπίπεδο. Εἶναι καταστροφικὸ.

Ἐξίσου μεγάλος κίνδυνος (γιὰ νὰ παραλείψω, χάριν συντομίας, καὶ ἄλλους) εἶναι ἡ ἔλλειψη ἡγητόρων, πολιτικῶν, ἀλλὰ καὶ διανοουμένων. Οἱ λαοὶ παραμένουν ἀκαθοδήγητοι σὲ πολιτικὸ ὄραμα ἰδίας καὶ εὐρύτερης ἐμβέλειας, ἀλλὰ καὶ βυθίζονται στὸ πνευματικὸ σκότος ἀπὸ τὴ δραματικὴ ἔλλειψη κριτικῶν στοχαστῶν. Ὅπως καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ἐμφανίζονται ὑποκατάστατα τοῦ συρμοῦ ποὺ μὲ τετριμμένες φόρμουλες ἀπευθύνονται στὶς ἀπαλὲς ψυχὲς καὶ στὶς κοινωνικὲς μάζες προσφέροντας εὐπεπτο ὑλικὸ τῆς καθημερινότητος. Αὐτὸ συντηρεῖ τὴν κατάσταση χωρὶς νὰ προσφέρει πνευματικὴ διέξοδο ἀπὸ τὸν σύγχρονο λαβύρινθο.

Ὁ δημιουργικὸς καὶ κριτικὸς στοχασμὸς τοῦ 20οῦ αἰῶνα τέλειωσε τὴ δεκαετία τοῦ '60. Δὲν εἶναι διόλου τυχαῖο, ὅτι μέχρι τὴν ἴδια περίπου ἐποχὴ ἔδρασαν καὶ οἱ τελευταῖοι σημαντικοὶ πολιτικοὶ ἡγέτες πού, ἔστω κι ἂν δὲν ἦσαν ὅλοι ἐπιτυχεῖς στὶς ἐπιλογές τους, διέθεταν, τουλάχιστον, καὶ ὄραμα καὶ πνεῦμα. Στὰ ἐπιμέρους κράτη τοὺς διεδέχθησαν σαφῶς μέτρια ἀναστήματα, ἐνῶ τὴ θεσμικὰ μεταμορφωμένη Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση κυβερνᾷ συλλογικὴ καὶ πολυεθνικὴ ἡγεσία κομισσαρίων ἀπηχώντας ἀκριβῶς τὸ γραφειοκρατικὸ καὶ τεχνοκρατικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Παρὰ τὴ διεκπεραιωτικὴ τους ἐργασία, ὅπωςδὴποτε, ἡ ὅλη εἰκόνα δὲν εἶναι τῆς Εὐρώπης ποὺ σχεδίασαν οἱ ἰδρυτὲς της καὶ δραματίστηκαν διανοούμενοι ὅπως ὁ T.S. Eliot.

Ἡ γενικὴ αἴσθησις ποὺ πλανᾶται, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, εἶναι ὅτι τὴν πραγματικὴ ἐξουσία ἔχουν δυνάμεις ποὺ κατευθύνουν ἀπὸ τὰ μετόπισθεν. Καὶ ἀκριβῶς ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὁρατές, δικαιολογημένα ἐγείρουν τὴν καχυποψία στὸν σκεπτόμενο ἄνθρωπο.

Λυπᾶται κανεὶς νὰ περιγράφει ζοφερὲς καταστάσεις ποὺ δὲν εἶναι ἀπλῶς τοπικοῦ, ἀλλὰ οἰκουμενικοῦ σχεδὸν χαρακτῆρα. Ἀφοροῦν τὸν Ἄνθρωπο. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σημαντικὸ ποὺ ἐγείρει τὸν κριτικὸ χαρακτῆρα αὐτῶν τῶν παρατηρήσεων. Ἡ σύγκριση, ὅμως, τῶν ἐποχῶν ἀπολήγει, τελικά, στὸ αἰσιόδοξο μήνυμα. Τί ἐννοῶ. Ἐννοῶ, ὅτι σὲ περιόδους ἀρχομένης παρακμῆς, κυφορεῖται τὸ νέο, διάδοχο καὶ ἐλπιδοφόρο σχῆμα. Οἱ αἰῶνες ποὺ προηγήθηκαν, μὲ τὴ Φιλοσοφία καὶ τὸν στοχασμό, μὲ τὸ Δίκαιον καὶ τὸν πολιτειακὸ καὶ κοινωνικὸ προβληματισμό, εἶχαν προπαρασκευάσει τὴν ἀλλαγὴ ποὺ ἔνα νέο ἰσχυρὸ θρησκευτικὸ ρεῦμα, ὅπως ἦταν ὁ Χριστιανισμός, ἔθεσε σὲ κίνηση ἰσχυροποιώντας λαυθάνουσες δυνάμεις.

Ἔτσι καὶ σήμερα. Δὲν ζοῦμε σ' ἓναν κόσμον ἄγευστο τῆς ἠθικῆς, τῆς τάξεως, τοῦ ὁρθοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος. Αὐτά, καὶ πολλὰ ἄλλα θετικὰ στοιχεῖα τῆς κληροδοσίας τοῦ πολιτισμοῦ μας, ἀποτελοῦν δέσμη δυνάμεως ἰσχυρῆς ποὺ δὲν ἔχει ἀποσβεσθεῖ, ἀλλὰ ἀναμένει τὴν εὐκαιρία (τὴν ἱστορικὴ καὶ πνευματικὴ εὐκαιρία) νὰ ἀναδυθεῖ καὶ νὰ δημιουργήσῃ. Τὴν εὐκαιρία αὕτῃ μίᾳ πρακτικῇ τοῦ ἀνθρώπου ἐμπεριέχει στὴ δυναμικὴ τῆς ἡ Παιδείας. Αὐτὸ τὸ ἀντελήφθησαν, αἰῶνες πρὶν, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ ἔκτοτε ἀπετέλεσε ἰδανικὸ ὅλων τῶν σημαντικῶν ἐθνῶν ποὺ κατέλαβαν θέσιν στὴν Ἱστορία. Ἡ Παιδεία ἀποτελεῖ τὴν ξυνωρίδα ὅλων τῶν ἀξιών καὶ τῶν ἀρετῶν, μὲ τίς ὁποῖες ἐκόσμησε ὁ Θεὸς τὴν ἀνθρώπινη φύσιν καί, ἰδιαίτερώς, τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση. Ἀριστα ὄρισε τὴν ἀγωγὴν ὁ Γρηγόριος:¹

Τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν φαίνεται μοι, ἄνθρωπον ἄγειν, τὸ πολυτροπότατον ζῶον καὶ ποικιλώτατον.

Εἶναι διεργασία ἐντελής, πλούσια σὲ περιεχόμενο καὶ ἰσοβίου διαρκείας. Ἡ εὐεργετικὴ τῆς ἐπίδραση διαθλάται τόσο σὲ ἄτομα ὅσο καὶ σὲ κοινωνίες τοῦ εὐρύτερου δυνατοῦ σχηματισμοῦ. Εἶναι ἡ δυναμικὴ ἀπὸ τὴν ὁποία, πιστεύω, ὅτι θὰ βοηθηθεῖ καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, γιὰ μία ἀκόμη φορὰ στὴν πορεία του ἐπὶ τῆς Γῆς, νὰ ἀνυψωθεῖ καὶ νὰ ἀνυψώσει. Πρὸς τὸ ἰδανικὸ αὐτὸ ἐστράφησαν καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες. Ἡ παιδεία μετάληψις ἀγιότητός ἐστι, τονίζει ἐμφαντικὰ ὁ Χρυσόστομος.² Σπουδαία ρῆση, καὶ γιὰ τὸν διδασκόμενο, ἀλλὰ κυρίως εὐθύνη γιὰ τὸν διδάσκοντα.

Καὶ δικαίως. Διότι ἀπὸ ἐκεῖ ἀνέμεναν τὴ συνέχεια τοῦ σωτηριολογικοῦ κηρύγματος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἥδη τὸν τέταρτον αἰῶνα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος τοποθετεῖ τὴν παιδεία ὡς μέρος τῆς διαδικασίας ὁμοιώσεως τῆς ἀνθρώπινης φύσης μὲ τὸν θεό. «Ὁμοίωσις δέ», συνεχίζει, οὐκ ἄνευ γνώσεως, ἡ δὲ γνώσις οὐκ ἐκτὸς τῶν διδασμάτων».³ Τί σημαίνουν αὐτά; Ὅτι, καταρτίζοντας τὸ νέο περιεχόμενο τοῦ διαχρονικοῦ ἰδανικοῦ, φυσικὸν καὶ ἐπιτρεπτὸν θεώρησαν οἱ ἅγιοι Πατέρες νὰ ἀνατρέξουν στὴν περιλάλητη Παιδεία τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ συνθέσουν μὲ τὸ νέο δόγμα τὰ ἔως τότε θεωρούμενα ὡς μᾶλλον ἀσυμβίβαστα.

Συμπερασματικά. Τὸ ἴδιο αὐτὸ περιεχόμενο ἰσχύει καὶ σήμερα μετὰ τόσους αἰῶνες, ἐφόσον οἱ συνισταμένες τοῦ Πολιτισμοῦ μας δὲν ἔχουν ἀλλάξει, καὶ ἀποδεχόμεθα ὡς θετικῶς ἀναγνωρίσιμα τὰ στοιχεῖα ποὺ παραλάβामε ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα καὶ τὸν Χριστιανισμό. Ἄν ὑπάρχει κάποια/διέξοδος, αὕτῃ εἶναι ἡ Παιδεία, ἡ Παιδεία μας, ὡς μετάληψις ἀγιότητος. Ἄς τὴν προσφέρουμε μὲ ἀγάπη καὶ ἄς τὴ δεχθοῦμε μὲ εὐγνωμοσύνη. Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί!

¹ PG XXXV 325.

² ΕΠΕ 25, 282.

³ PG XXXII 69.

ΚΛΗΡΙΚΟΣ Ή ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ;

Του Διακόνου Σάββα Βασιλειάδη

(Θεολόγου, Στατιστικού, Διαιτολόγου / Διατροφολόγου)

Εχει γίνει πολλές φορές θέμα συζήτησεων αλλά και στοχασμού, ο ρόλος του κληρικού στην σημερινή κοινωνία, αλλά και τα όρια μέσα στα οποία, ο κληρικός υποχρεούται ή έχει δικαίωμα να κινείται. Ο ρόλος του κληρικού έχει επιδιωχθεί, πλειστάκις, να μπει σε περιορισμένα πλαίσια ή καλούπια, ιδίως από όσους επαναπαύονται στην απλή εκπλήρωση των επιτολής καθηκόντων, αποφεύγοντας την εμβάθυνση σε ό,τι χαρακτηρίζει τον ρόλο του κληρικού ως λειτουργήμα. Με βάση την ουσία της έννοιας του λειτουργήματος, η οποία αποδίδεται ως το επάγγελμα που απαιτεί υψηλό αίσθημα ευθύνης και έχει ευρύ κοινωνικό ρόλο¹, αλλά και βάσει της εν γένει αποστολικής του ιδιοσυστασίας, δεν είναι δυνατόν ο κληρικός, να περιορίζεται ως προς τον ρόλο του. Οι πραγματικές αρμοδιότητες ενός κληρικού, τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις του, προκύπτουν φυσικά από την ιδιότητά του και χρονικά από την στιγμή της χειροτονίας του², χωρίς αυτό να αποκλείει προϋπάρχουσα, σχετική κατ' ουσίαν, δραστηριότητα.

Ο ρόλος του κληρικού, έγγαμου ή άγαμου, στην κοινωνία και οι σχέσεις του με τους ανθρώπους άπτονται σωρείας αντικειμένων που ο αριθμός τους είναι αποτέλεσμα της μαθηματικής εκθετικής σχέσης της υψώσεως του συνόλου των ανθρωπίνων αναγκών εις την δύναμη του συνόλου των ατομικών του δυνατότητων. Ο κληρικός, είτε είναι θεολόγος είτε όχι, εκ των πραγμάτων, τελεί υπό μία διαρκή θεολογική εκπαίδευση η οποία του παρέχεται αδιαλείπτως από πέντε βασικές πηγές. Η πρώτη και κυρία όλων, είναι η ίδια η φώτιση του Θεού και η χάρις του Αγίου Πνεύματος η οποία προλειανεί το έδαφος και καθιστά ικανό τον κληρικό να δεχθεί και να επεξεργαστεί κατάλληλα τις πληροφορίες και τα μηνύματα που λαμβάνει καθημερινά από τον περιβάλλοντα φυσικό κόσμο. Η δεύτερη, συνίσταται στις Θείες Λειτουργίες, τα Ιερά Μυστήρια και όλες τις Ακολουθίες, οι οποίες εντάσσουν το πνεύμα του κληρικού σε μία Χριστοκεντρική, διαρκή εκπαίδευση. Η τρίτη, μεγάλης βαρύτητας, πηγή είναι η Αγία Γραφή και τα ιερά κείμενα των Πατέρων της Εκκλησίας, των οποίων η μελέτη προάγει το ήθος και αναβαθμίζει την ποιότητα των κληρικών. Η τέταρτη, προέρχεται από τους περισσότερο έμπειρους κληρικούς και Επισκόπους οι οποίοι μεταδίδουν ή δημιουργούν νέες εμπειρίες, ενώ ταυτόχρονα εισάγουν τους κληρικούς σε μία ήδη θεμελιωμένη κοινωνία ηθών. Η πέμπτη πηγή συνδέεται με την ατομική προσπάθεια, αναζήτηση, μελέτη και επιστημονική έρευνα όλων εκείνων των δεδομένων που προκύπτουν από τις υπόλοιπες πηγές. Από αυτήν την

πηγή, η οποία αντανακλά την ελεύθερη καλλιέργεια της βούλησης του κάθε κληρικού, αναβλύζει η δίψα για μάθηση αλλά και ο πόθος για μεταλαμπάδευση των πληροφοριών.

Η συλλογή όλων των πληροφοριών που προκύπτουν για κάθε κληρικό-φοιτητή αυτού του ιδιότυπου πανεπιστημίου της Ιερωσύνης, αλλά και η επεξεργασία τους, με σκοπό την σύνταξη εργασιών ή πονημάτων ονομάζεται «επιστημονική έρευνα». Η επιστήμη δεν διαθλάται ανάλογα με τα αντικείμενα αφού καθεαυτή αποτελεί μοναδικό ανθρώπινο χαρακτηριστικό. Κατά τον Πρωτοπρεσβύτερο π. Γεώργιο Μεταλληνό «το ανθρώπινο λογικό αγωνίζεται να γνωρίσει τον χώρο του επιστητού (του σύμπαντος), μέσα στο οποίο ζει και κινείται. Από αυτή την άποψη φαίνεται το ενδιαίτιό της γνώσεως. Η επιστήμη είναι ουσιαστικά μία»³.

Η «επιστημονική έρευνα», λοιπόν, είναι μία από τις βασικές αρμοδιότητες κάθε κληρικού που θέλει να πράττει ως λειτουργός του Θεού και όχι ως απλός εφαρμοστής ενός επαγγελματικού αντικειμένου. Είναι δηλαδή αναπόσπαστο ιδίωμα της φυσικής παρουσίας ενός κληρικού στην κοινωνία, η διαρκής αναζήτηση των μεθόδων εκείνων που θα καταστήσουν τα Χριστιανικά ιδεώδη, την Εκκλησιαστική παράδοση και το Ορθόδοξο ήθος, απλά και απτά στο σύνολο του ποιμνίου.

Η «επιστημονική έρευνα» στα χέρια του κληρικού, αποτελεί το απαραίτητο εκείνο εργαλείο με το οποίο δύναται να προάγει τις γνώσεις του, αλλά και του ποιμνίου του, με σκοπό την βαθύτερη δυνατή προσέγγιση της ουσίας της πίστωσης και την δημιουργία άξιας πνευματικής κληρονομιάς για τις ακόλουθες γενεές. Η χρήση όλων των, μέχρι σήμερα γνωστών, μεθόδων «επιστημονικής έρευνας» όπως η συστηματική μελέτη, η συγκριτική, η αποδελτίωση, η στατιστική, δεν είναι απαγορευτική για τον κληρικό που διψά για δημιουργία.

Τα πρώτα βήματα ενός κληρικού ερευνητή είναι σαφώς η συστηματική και μετά πλήρους διανοίας, μελέτη της Αγίας Γραφής. Δεν συνίσταται ούτε η αποστήθιση για επίδειξη μνημονικών ικανοτήτων, αλλά ούτε και το αμελές ή δίχως συγκέντρωση διάβασμά της. Αποτελεί το Άγιο Ευαγγέλιο της πίστης μας, όπως και τον κύριο ιστορικά συνδετικό κρίκο του παρόντος με τον ίδιο τον Χριστό. Παρ' όλους τους αιώνες που έχουν μεσολαβήσει, δεν παύει ποτέ να είναι επίκαιρη και να δίνει μοναδικές λύσεις και απαντήσεις σε κάθε είδους ζητήματα που απασχολούν τον άνθρωπο. Με αυτήν την λογική, αποτελεί την βασικότερη αρχή κάθε «επιστημονικής έρευνας» θεολογικο-ανθρωπολογικού περιεχομένου. Δεν είναι δυνατόν κανείς να αισθάνεται ότι έχει εξαντλήσει μία έρευνα, με οποιοδήποτε επιστημονικό

αντικείμενο και αν αυτή ασχολείται, εάν δεν έχει μελετήσει και αναζητήσει την «γνώμη» των Ευαγγελιστών και του ιδίου του Θεού. Κάθε επιστημονική αναζήτηση βρίσκει σημεία εντός της Αγίας Γραφής που δύνανται, αν όχι να ολοκληρώσουν την έρευνα, σίγουρα να της δώσουν τις κατευθύνσεις εκείνες οι οποίες οδηγούν στην ολοκλήρωσή της και στην εξαγωγή ουσιωδών συμπερασμάτων.

Το επόμενο στάδιο μίας επιστημονικής έρευνας αφορά όλους εκείνους τους ερευνητές που προηγήθηκαν χρονικά, είτε κάποια έτη είτε και αιώνες, από την σύνταξη της εν λόγω έρευνας. Η μελέτη των κειμένων των Πατέρων της Εκκλησίας αποτελεί, ίσως, την σημαντικότερη εκπροσώπηση αυτού του σταδίου, καθώς τα Αγιοπνευματικώς εμπνευσμένα ρήματά τους, αποτελούν τον «διερμηνέα» των Γραφών και το μέσο εκείνο που, πρώτο, συνέβαλλε στον μετασχηματισμό των δυσερμηνευτων, πολλές φορές, εννοιών που εμπεριέχονται στα Αγιογραφικά κείμενα. Είναι αναρίθμητες οι περιπτώσεις στην ιστορία της Ορθοδοξίας, που οι Πατέρες της Εκκλησίας, μπήκαν στην διαδικασία της ερμηνείας πλειάδας δεδομένων της Αγίας Γραφής, με μοναδικό σκοπό είτε την υπεράσπισή τους από στρεβλές ή χρηστικές ερμηνείες τους και πάταξη των αιρέσεων, είτε την δημιουργία σημαντικής πνευματικής κληρονομιάς για όλη την ανθρωπότητα.

Έπειτα, ακολουθεί η επισταμένη μελέτη των συγγραμμάτων, βιβλίων, άρθρων ή περιοδικών, που να σχετίζονται με το το θέμα και το ευρύτερο επιστημονικό αντικείμενο, της έρευνας που πρόκειται να πραγματοποιηθεί. Πρόκειται για ένα πραγματικά δύσκολο, επίπονο, χρονοβόρο και φθοροποιό έργο, το οποίο δεν είναι δυνατόν να υπερκεραστεί αν ο κληρικός-επιστήμονας δεν διαθέτει περίσσεια υπομονής, μεγάλη πίστη στον Θεό και ιδιαίτερη αγάπη σε αυτό που κάνει. Η συλλογή όμως όλων αυτών των θαυμάσιων δεδομένων που θα προκύψουν, θα δώσει στην έρευνά του το χαρακτηριστικό της μοναδικότητας, του καινούριου και του πρωτότυπου, αφού παραθέτοντάς τα, συγκρίνοντάς τα και μελετώντας τα, ο κληρικός-ερευνητής θα είναι σε θέση να ανακαλύψει, να δημιουργήσει και να προσθέσει ένα λιθαράκι στο ανθρωπολογικό περιεχόμενο του αντικειμένου της έρευνάς του.

Σημαντικό ρόλο, κυρίως τα τελευταία πενήντα χρόνια, στην Επιστημονική Έρευνα και ιδίως στα αντικείμενα των κοινωνικών επιστημών, έχει διαδραματίσει ο κλάδος της Στατιστικής. Η Στατιστική δεν είναι τίποτ' άλλο παρά ένα μέσον συγκεντρώσεως διάσπαρτων απόψεων ή στάσεων και η αναγωγή τους σε μία κοινή λογική, καθώς και η εξεύρεση των παραγόντων που επηρεάζουν

ή καθορίζουν τις στάσεις αυτές. Πρόκειται για μια απαραίτητη, πλέον, μέθοδο καθορισμού της αυθεντικότητας των ευρημάτων κάθε έρευνας και της αποστείρωσής της από παράγοντες που την στρεβλώνουν ή μετασχηματίζουν τους στόχους της. Είναι, ίσως, ένας αρκετά ασφαλής τρόπος, δημιουργίας επιστημονικών ερευνητικών εργαλείων υψηλής ακρίβειας. Ο άνθρωπος, ως το σημαντικότερο δημιούργημα του Θεού, αποτελεί πάντα τον στόχο κάθε επιστημονικής έρευνας ανεξαρτήτως επιστημονικού πεδίου. Οι στάσεις του, οι διαθέσεις του, οι ιδιοσυστασιακές επιθυμίες του, η ζωή του και οι απόψεις του ως «Ναός του Θεού», ενέχουν πάντα ισχυρότατη βαρύτητα.

Μέσα από όλες αυτές τις διαδικασίες, ο κληρικός-ερευνητής μπορεί πλέον να οδηγηθεί σε σημαντικά συμπεράσματα και να δημιουργήσει μία ενδελεχή και εμπειριστατωμένη «επιστημονική έρευνα» μεγάλης αξίας. Είναι σημαντικό, κατόπιν, τα αποτελέσματα της έρευνας να θέτουν νέα ερωτήματα και ακόμα καλύτερα, να λειτουργούν ως κίνητρα ή εφελήτρια για περαιτέρω έρευνα σε σχετικά με αυτήν αντικείμενα.

Έτσι, ο κληρικός, δεν θα αποτελεί πλέον έναν απλό υπάλληλο της Εκκλησίας ο οποίος θα αυτοπεριορίζεται αζήλως σε έναν στενό διεκπεραιωτικό ρόλο, αλλά έναν ενεργό και δημιουργικό Εκκλησιαστικό ακόλουθο της Ορθόδοξης πίστης ο οποίος υπό το φως των γνώσεων και της ιερής κληρονομιάς του Χριστιανισμού συνδέει τα φαινομενικώς διεστώτα και μεταλαμπαδεύει τα Χριστιανικά ήθη στο ποίμνιό του. Αποτελεί δηλαδή έναν Επιστήμονα ο οποίος με την απαραίτητη αφιέρωση, επιμέλεια και προσοχή επιχειρεί την μετάδοση της ιεράς παρακαταθήκης στην γλώσσα των ανθρώπων της εποχής του.

Μπορεί επομένως ο κληρικός, αφού είναι λειτουργός, εξομολόγος, δάσκαλος και παιδαγωγός, να είναι και ένας Επιστήμονας, ένας Ερευνητής, ο οποίος με πολλή προσευχή, με πίστη και αγάπη προς τον Θεό και τους ανθρώπους, να αγωνίζεται για την βελτίωση κάθε πτυχής της ποιότητας της ανθρώπινης ζωής με στόχο την ουσιώδη λύτρωση και σωτηρία. Θα πρέπει, λοιπόν, όλοι οι κληρικοί, να ξεσκονίσουν τα βιβλία τους, να λιπάνουν τις δεξιότητές τους, να ανανεώσουν τις γνώσεις τους, να αιτηθούν από τον Θεό δύναμη, υπομονή και φώτιση και να ξεκινήσουν την διαρκή αναζήτησή τους. Θα πρέπει να υπερβούν τα λιμνάζοντα νερά της σκηνήρας και των πεπερασμένων βιωτικών δραστηριοτήτων, να αγωνισθούν εναντίον των παθών και των δεσμών της ύλης και να διαβούν αλώβητοι με σκοπό την αέναη αναγεννητική δράση που απαιτούν οι ιεροί οδοδείκτες της Ορθοδοξίας.

Πηγές, Βιβλιογραφία, Αρθρογραφία:

¹Λεξικό της κοινής νεοελληνικής, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 1998

²«Διά της των άποστολων χειροτονίας επί τούς αὐτῶν διαδόχους, καί ἀπό τούτων ἐφ' ἑτέροισιν πάλιν καί ἐφ' ἑξῆς ἡ τοῦ Θεοῦ Πνεύματος διαδομένη χάρις διὰ πάσης διήκει γενεάς καί φωτίζει τούς πειθομένους τοῖς πνευματικοῖς ποιμέσι διδασκάλους» Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς στο λόγο του «Εἰς τὴν Πεντηκοστήν».

³Μεταλληνού, Γεωργίου (Πρωτοπρεσβ.), Εγκόλπιον Επιστημονικής Έρευνας, Εκδόσεις Αρμός, 1998³

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: «ΠΩΣ ΑΝ ΕΞ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΩΦΕΛΟΙΝΤΟ ΛΟΓΩΝ»

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

του Χάρη Μεττί

Ανάλυση του Έργου

 ίναι πολλοί οι λόγοι, γράφει ο Μέγας Βασίλειος, που τον παρακινούν να συμβουλευθεί τους νέους εκείνα, τα οποία, κατά τη γνώμη του, θα τους ωφελήσουν, αν τα αποδεχθούν. Η ηλικία και η μακροχρόνια πείρα του αφ' ενός και αφ' ετέρου η φυσική συγγένεια που τους ενώνει, τον καθιστούν, λέει, ικανό να τους υποδείξει τον πιο κατάλληλο δρόμο. Τους υπενθυμίζει δε την σοφή συμβουλή του Ησιόδου ότι πρέπει, λόγω της μικρής ηλικίας και πείρας τους, ν' ακολουθούν τις συμβουλές όσων και γνώστες είναι, αλλά και τους υποδεικνύουν τα πρέποντα. Επίσης, μάλιστα, επειδή φοιτούν σε σχολεία, στα οποία συναναστρέφονται με πολύ μορφωμένους «παλαιούς άνδρες», θα πρέπει να μάθουν τώρα να είναι εκλεκτικοί και, από τις διδασκαλίες τους, να παίρνουν μόνο ό,τι είναι χρήσιμο και να γνωρίζουν τι τους χρειάζεται και τι πρέπει να αποφεύγουν.

Στη συνέχεια, υπενθυμίζει στους νέους πως «για τους χριστιανούς, τα αγαθά αυτής της ζωής δεν εκτιμούνται και πολύ όταν συγκρίνονται με την άλλη ζωή. Βέβαια», τονίζει, «είστε ακόμη πολύ μικροί και για να κατανοήσετε την άλλη ζωή, αλλά και πώς θα την ζήσουμε. Εκείνο που πρέπει να μάθετε είναι, πώς να προπαρασκευασθείτε για τη ζωή εκείνη, της οποίας ακόμη και ένα ελαχιστότατο μέρος αξίζει όλα τα αγαθά αυτού του κόσμου. Προς εκείνη την ζωή, μας οδηγούν οι Ιεροί Λόγοι και, επειδή, ένεκα της μικρής σας ηλικίας, είναι δύσκολο για εσάς να τους κατανοήσετε, θα πρέπει να εξασκήσετε τον νου σας με την μελέτη αλλοτρίων έργων ποιητών, πεζογράφων και ρητόρων ειδωλολατρών, ώστε, αφού μάθετε ποιο είναι το αγαθό, να μπορείτε να κατανοήσετε και την διδασκαλία του Χριστιανισμού. Και τούτο, επειδή η συναναστροφή σας με τους αρχαίους συγγραφείς θα σας ωφελήσει στην ψυχή και, αφού συνηθίσετε να βλέπετε τον ήλιο με αντανάκλαση στο νερό, τότε θα μπορείτε να κοιτάξετε απ' ευθείας τον πραγματικό ήλιο».

Όμως δεν σταματά εδώ, αλλά συνεχίζει τις υποδείξεις του: «Αν, βέβαια, υπάρχει συγγένεια ανάμεσα στη διδασκαλία των χριστιανών και τη διδασκαλία των ειδωλολατρών, τότε η γνώση και των δύο συστημάτων είναι ωφέλιμη. Αν, πάλιν, δεν υπάρχει, τότε η σύγκρισή τους θα δείξει ποια από τις δύο διδασκαλίες είναι η πλέον ορθή». Παρομοιάζει δε τον μεν Χριστιανισμό με δέντρο καρποφόρο, του οποίου

ώριμος καρπός είναι η αλήθεια, ενώ τη διδασκαλία των ειδωλολατρών με τα φύλλα του δέντρου, τα οποία χαρακτηρίζει ως την εξωτερική σοφία, η οποία καλλωπίζει τον καρπό. «Άλλωστε και ο Μωυσής είχε γυμνάσει τον νουν του με την σοφία των Αιγυπτίων, και ο Δανιήλ με την σοφία των Χαλδαίων, προτού και οι δυο τους αποπειραθούν να εμβαθύνουν στην γνώση του αληθινού Θεού».

Επιμένει δε ότι η μελέτη των ειδωλολατρικών συγγραμμάτων ωφελεί, αλλά προσθέτει: «Εσείς, όμως, οι νέοι θα πρέπει να μάθετε να διακρίνετε στη μελέτη των συγγραμμάτων αυτών ποιο είναι εκείνο που ωφελεί και ποιο εκείνο που βλάφτει και, όπως οι μέλισσες, να παίρνετε μόνο αυτό που είναι ωφέλιμο στην ψυχή σας και να απορρίπτετε το βλαβερό. Είναι δε ωφέλιμα όσα αναφέρονται στα κατορθώματα των γενναίων και ηθικών προσωπικοτήτων της αρχαιότητας, στους λόγους και στις πράξεις τους, ενώ βλαβερά και, συνεπώς, απορριπτέα είναι όσα αναφέρονται σε υβριστές, σε εμπαικτικούς, σε έρωτες και μεθύσια θεών και ανθρώπων, σε πατροκτονίες και σε μοιχείες και, προ πάντων, στις ακόλαστες πράξεις του αρχηγού των θεών τους, του Δία. Ούτε, επίσης, πρέπει να επηρεαστείτε από τις διασκεδαστικές διηγήσεις πεζογράφων και ποιητών, ή τις ψευδολογίες των ρητόρων, αλλά να μιμηθείτε μόνο εκείνες τις διδασκαλίες τους, οι οποίες επαινούν την αρετή και κατακρίνουν την κακία. Ωστε, μιμούμενοι τις μέλισσες, οι οποίες ούτε σε όλα τα άνθη πετούν, αλλά ούτε και από όλα παίρνουν μέλι, παρά μόνο αυτό που αντιστοιχεί στις ανάγκες τους, μιμούμενοι δε, επίσης, εκείνους που παίρνουν μεν το τριανάφυλλο, αλλά αφού αποκόψουν τα αγκάθια του, το ίδιο κι εσείς θα πάρετε από την ειδωλολατρική διδασκαλία όσα σας ωφελούν και βρίσκονται κοντά στην αλήθεια. Από την αρχή, λοιπόν, της μελέτης σας, θα πρέπει ν' ακολουθείτε την δωρική παροιμία: «τόν λίθον ποτί ταν σπάρτον άγοντας» (=όπως ο κτίστης, ο οποίος κτίζει μια πέτρα αφού χρησιμοποιήσει την σπάρτο, δηλαδή το ράμμα, το αλφάδι ή φάδι, όπως θα λέγαμε εμείς σήμερα).

Στην συνέχεια, ο Μέγας Βασίλειος παρέχει ακόμη πιο πολλά παραδείγματα στην προσπάθειά του να γίνει πιο αντιληπτός από τους νεαρούς αναγνώστες της πραγματείας, όταν γράφει: «Επειδή στην άλλη ζωή μόνο με την αρετή μπορούμε να υπάρξουμε, και επειδή την αρετή αυτή την εξύμνησαν πολύ και οι ποιητές και οι πεζογράφοι, αλλά κυρίως οι φιλόσοφοι, οφείλουμε

να προσέξουμε τα έργα αυτά, επειδή για τους νέους το όφελος είναι μεγάλο να τα μελετούν αυτά σε νεαρά ηλικία, επειδή σ' αυτή την ηλικία όσα μαθαίνετε παραμένουν αμετακίνητα στις ψυχές σας». Και προσθέτει ότι και «ο Ησίοδος, άλλωστε, αυτό είχε επιδιώξει γράφοντας όσα έγραψε για την ενάρετη ζωή. Ήθελε, δηλαδή, να παροτρύνει τους νέους να επιδιώξουν μια τέτοια ενάρετη ζωή, την οποία, βέβαια, δύσκολα αποκτά κανείς, όμως είναι απείρως καλύτερη από την κακία». Επίσης, «την αρετή εξύμνησε και ο Όμηρος στην θαυμάσια παρουσίαση του Οδυσσέα στο νησί των Φαιάκων, όπου τον συνάντησε μεν γυμνό στην ακρογιαλιά η Ναυσικά, όμως ουδόλως προκάλεσε τον αποτροπιασμό στη Βασιλοπούλα γιατί ήταν ντυμένος με αρετή. Και η αρετή είναι το πολυτιμότερο κτήμα που έχουμε, επειδή όλα τα υλικά αγαθά χάνονται ή αλλάζουν κύριο, ενώ η αρετή μένει και σ' αυτή και στην άλλη ζωή. Αυτή δε την αλήθεια για την αξία της αρετής διατύπωσαν και ο Σόλων και ο Θέογνις. Αλλά και ο σοφιστής Πρόδικος ο Κείος (=σύγχρονος του Σωκράτη, γεννήθηκε δε γύρω στα 460π.Χ., άγνωστο όμως πότε και πού πέθανε), την αρετή θέλησε να υμνήσει με τον μύθο του για τον Ηρακλή, ο οποίος είχε την ίδια περίπου ηλικία με εσάς. Ο Ηρακλής, όταν συνάντησε σ' ένα δίστρατο προσωποποιημένες την αρετή και την κακία, προτίμησε την αρετή, έστω και αν ήξερε πως ο δρόμος προς αυτήν ήταν επίπονος, ενώ ο δρόμος προς την κακία ήταν εύκολος και ευχάριστος».

Αξίζει, λοιπόν, συμβουλεύει ο Μέγας Βασίλειος, να προσέξουμε και τον Ησίοδο, και τον Όμηρο, και τον Σόωνα, και τον Θέογνι, και τον Πρόδικο, «επειδή αυτά που γράφουν περί αρετής, ωφελούν τους νέους να βρουν τον δρόμο που οδηγεί στην άλλη, την ορθή ζωή. Είναι δε ανάγκη να πιστεύουμε σ' αυτούς, αφού όλοι τους, ο καθένας όσο μπορούσε, ύμνησαν την αρετή. Όμως, εμείς οφείλουμε όχι απλώς να την υμνήσουμε, αλλά και να την εφαρμόζουμε στην ζωή μας. Γιατί, όπως είπε και ο Όμηρος, εκείνος που στηρίζει με έργα την φιλοσοφία, "μόνο αυτός έχει μυαλό, ενώ οι άλλοι πλανιούνται σαν σκιές" (Οδύσσεια, κ495). Κάτι παρόμοιο εννοείται και στον στίχο του Ευριπίδη: "η μεν γλώσσα ορκίστηκε, όχι όμως και το μυαλό", (Ιππόλυτος 61), όπως και αυτά που λέει ο Πλάτων, ο οποίος θεωρεί ως την μέγιστη αδικία το να νομίζεται κάποιος ότι είναι δίκαιος, ενώ δεν είναι: "τό δοκεῖν δίκαιον εἶναι μὴ ὄντα" (Πολιτεία 361). Και τούτο επειδή εκείνος που εξυμνεί την αρετή επιδεικτικά μπροστά στον κόσμο, ενώ στην ιδιωτική του ζωή προτιμά την ηδονή και την πλεονεξία, αντί την εγκράτεια και την δικαιοσύνη, μοιάζει με τους ηθοποιούς που υποδύονται ρόλους βασιλέων και πλουσίων, ενώ στην πραγματικότητα είναι φτωχοί, ίσως δε και δούλοι, Όπως, λοιπόν, ο μουσικός δεν θα δεχόταν να παίζει την λύρα του ξεκούρδια, ούτε δε και ο προεάρχων του χορού να είναι τα λοιπά μέλη του χορού ασύμφωνα μαζί του, έτσι και ο ενάρετος άνθρωπος εφαρμόζει στην πράξη

τις περί αρετής πεποιθήσεις του».

«Πρέπει, λοιπόν», συνεχίζει ο Μέγας Βασίλειος, «να δεχόμαστε τους λόγους εκείνους που μας οδηγούν στην αρετή. Υπάρχουν, όμως, και ενάρετες πράξεις των αρχαίων, οι οποίες έχουν διασωθεί μέχρι τις μέρες μας είτε ως προφορική παράδοση είτε στα συγγράμματά τους. Και τις πράξεις, συνεπώς, αυτές οφείλουμε να τις μιμηθούμε προς όφελός μας. Μια τέτοια δε πράξη είναι και η απόφαση του Περικλή όχι μόνο να αμείψει κάποιον που τον προκαλούσε με ύβρεις ολόκληρη την ημέρα στην αγορά, αλλά και να του φωτίσει τον δρόμο το βράδυ για να πάει στο σπίτι του. Κάτι παρόμοιο έπραξε και ο Ευκλείδης από τα Μέγαρα (=450-380, μαθητής του Σωκράτη), ο οποίος, όταν κάποιος τον φοβέρισε με θάνατο και ορκίστηκε, μάλιστα, πάνω στον θυμό του, να τον σκοτώσει οπωσδήποτε, ανταπάντησε με όρκο πως θα τον ικανοποιούσε στις απειλές του κι έτσι θα τον σταματούσε να είναι θυμωμένος μαζί του».

«Πράγματι, τέτοια παραδείγματα πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας όταν είμαστε θυμωμένοι ώστε, χρησιμοποιώντας την λογική μας, ν' αποφεύγουμε τον θυμό μας εντελώς. Ούτε και πρέπει να πιστεύουμε στην τραγωδία που υποστηρίζει πως "επ' εχθρούς θυμός οπλίζει χέρα" (ο θυμός οπλίζει το χέρι εναντίον του εχθρού (Ευριπίδη "Ρήσος", 84). Πράξη σπουδαία είναι, επίσης, και αυτό που έκανε ο Σωκράτης όταν κάποιος μεθυμένος του επιτέθηκε χωρίς λόγο και του κατάφερε αλύπητα χτυπήματα στο πρόσωπο: Ο Σωκράτης, τότε, αντί ν' αντιδράσει, άφησε τον μεθυμένο να ικανοποιήσει τον θυμό του, όμως πάνω στο πρησμένο από τις γροθιές πρόσωπό του έγραψε το όνομα του δράστη. Και αυτή υπήρξε η μόνη του εκδίκηση».

«Τα παραδείγματα αυτά», συνεχίζει ο Μέγας Βασίλειος, «επιδιώκουν σχεδόν τα ίδια πράγματα με τις δικές μας Γραφές και γι' αυτό υποστηρίζω πως αξίζει στην ηλικία σας να τα μιμείσθε. Το παράδειγμα, μάλιστα, αυτό του Σωκράτη θυμίζει το παράγγελμα εκείνο που λέει πως, αν σε χτυπήσει κάποιος στο ένα μάγουλο, να του γυρίσεις και το άλλο να σε χτυπήσει αντί να αμυνθείς ("τω τύπτοντι κατά της σιαγόνης και την ετέραν παρέχειν προσήκει, τοσούτου δύνει απαμύνεσθαι"), κατά δε τον Ματθαίο (5, 39): "όστις σε ραπίσει επί την δεξιάν σιαγόνα, στρέφον αυτώ και την άλλην". Επίσης τα παραδείγματα του Περικλή και του Ευκλείδη συμφωνούν μ' αυτό που λέει πως "πρέπει να υπομένουμε τους διώκτες και να δεχόμαστε με πραότητα την οργή τους", όπως και με το άλλο που λέει πως "στους εχθρούς μας να ευχόμαστε αγαθά και να μην τους καταριόμαστε».

«Αυτός, λοιπόν, που θα έχει εκπαιδευθεί σ' αυτά τα παραδείγματα, θα πιστέψει πως είναι δυνατή και η εφαρμογή των άλλων παραγγελλμάτων, δηλαδή της Γραφής. Ούτε, όμως, πρέπει να λησμονούμε το παράδειγμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος αρνήθηκε ακόμη και να κοιτάξει καν τις πανέμορφες

αιχμάλωτες κόρες του Δαρείου, γιατί το θεώρησε πολύ εξευτελιστικό να επιτρέψει στον εαυτό του να νικηθεί από τις γυναίκες, αυτός που νίκησε τους άνδρες. Το δε παράδειγμα αυτό του Μεγάλου Αλεξάνδρου θυμίζει την φράση: "ο εμβλέψας προς ηδονήν γυναικί, κάν μη τω έργω την μοιχείαν επιτελέση, αλλά τώ γε την επιθυμίαν τη ψυχή παραδέξασθαι, ουκ αφίεται του εγκλήματος", κατά δε τον Ματθαίο (5, 28): "πάς ο βλέπων γυναίκα προς το επιθυμήσαι αυτήν ήδη εμοίχευσεν αυτήν εν τη καρδιά αυτού" (αυτός που θα ρίξει ηδονικό βλέμμα πάνω στην γυναίκα, και αν ακόμη δεν διαπράξει έμπρακτα την μοιχεία, θεωρείται ένοχος του εγκλήματος για τον λόγο ότι είχε παραδεχτεί στην ψυχή του τη μοιχεία). Αλλά και ο μαθητής του Πυθαγόρα, ο Κλεινίας (=από την Σικυώνα της Ιταλίας, όπου και ίδρυσε γυμνάσιο για εφήβους), προτίμησε να πληρώσει πρόστιμο παρά να απαλλαγεί ορκιζόμενος για την αθωότητά του, ίσως επειδή άκουσε το παράγγελμα που απαγορεύει σ' εμάς να ορκιζόμαστε.

Συνεχίζοντας τις νουθεσίες του, ο Μέγας Βασίλειος επαναλαμβάνει αυτά που είπε προηγουμένως, ότι δηλαδή μόνο εκείνες από τις διδασκαλίες των ειδωλολατρών πρέπει να δεχόμαστε, όσες μας βοηθούν στην ενάρετη ζωή. Τονίζει, επίσης, την ανάγκη επαρκούς προπαρασκευής του ανθρώπου ώστε να δυνηθεί να κερδίσει, με την σωστή άσκησή του, τα τεράστια αγαθά που προσφέρει η άλλη ζωή. Αναφέρει δε ως παράδειγμα τον Πολυδάμα (=νικητής στο παγκράτιο το 408 π.Χ. Καταγόταν από την Θεσσαλία και λέγεται ότι, αφ' ενός ήταν εξαιρετικά δυνατός, αφ' ετέρου δε ότι είχε συλλάβει, χωρίς να είναι οπλισμένος, ένα λιοντάρι στον Όλυμπο), και τον Μίλωνα (=καταγόταν από τον Κρότωνα της Ιταλίας και είχε κερδίσει έξι ολυμπιακές και πολλές άλλες πανελληνίες νίκες περί τα τέλη του έκτου και τις αρχές του πέμπτου αιώνα π.Χ., υπήρξε δε μαθητής του Πυθαγόρα), αμφοτέρους Ολυμπιονίκες, οι οποίοι, όμως, προγυμνάζονταν επί πολύ προτού επιτύχουν τις νίκες τους. Και αυτοί, τονίζει ο Μέγας Βασίλειος, «διαγωνίζονταν για στεφάνια αγριελιάς ή σέλινου, ενώ εμείς αγωνιζόμαστε για τόσα αξιοθαύμαστα έπαθλα».

«Ο δρόμος, βέβαια, προς την αρετή είναι δύσκολος», παραδέχεται ο Μέγας Βασίλειος, «το έχει δε τονίσει αυτό και ο Πιττακός (=ένας από τους επτά αρχαίους σοφούς. Γεννήθηκε στη Λέσβο γύρω στα 650 π.Χ., και πέθανε γύρω στα 570 π.Χ. Πιθανόν, μάλιστα, ο πατέρας του, ο Ύρρας, να καταγόταν από την Θράκη και μεταφέρθηκε στην Λέσβο ως δούλος). Όμως, όπως οι προμνημονευθέντες Ολυμπιονίκες, αλλά και ο περίφημος μουσικός και ποιητής Τιμόθεος (=καταγόταν από την Μίλητο, 447-357 π.Χ.), για να επιτύχουν ο καθένας στον τομέα του, είχαν υποβληθεί σε τεράστιες θυσίες, έτσι κι εμείς πρέπει ν' αποφύγουμε τους πειρασμούς της σάρκας και την τεμπελιά, αν θέλουμε να μη τιμωρηθούμε είτε στην επίγεια, είτε στην άλλη ζωή. Ούτε, άλλωστε, αρμόζει σ' εμάς τους μορφωμένους να φανούμε υποδεέστεροι των χειρωνακτών, οι οποίοι

προετοιμάζουν τη δουλειά τους με προσοχή και με σύστημα, αλλά οφείλουμε ν' αποκτήσουμε όλα εκείνα τα εφόδια που θα μας επιτρέψουν να ξεχωρίζουμε εκείνο που μας ωφελεί από εκείνο που μας βλάπτει. Γιατί, αν κάποιος περιπέσει σε σφάλμα από άγνοια, πιθανόν να συγχωρηθεί στην άλλη ζωή. Εκείνος, όμως, που με την θέλησή του δεν είναι ενάρτεος, δεν πρέπει να ελπίζει ότι δεν θα τιμωρηθεί στο πολλαπλάσιο από τον Θεό».

ΤΑ ΠΙΟ ΚΑΛΑ ΕΦΟΔΙΑ

Τότε, λοιπόν, τι πρέπει να κάνουμε; Μήπως πρέπει να εγκαταλείψουμε κάθε άλλο ενδιαφέρον και να επιδοθούμε αποκλειστικά στη φροντίδα της ψυχής; Στις καίριες αυτές και διαχρονικές ερωτήσεις, η απάντηση του Μεγάλου Βασιλείου είναι αρκετά σαφής και κατηγορηματική: Κύριο μέλημά μας θα πρέπει να είναι η απόκτηση των πιο καλών εφοδίων που θα βοηθήσουν την ψυχή μας στην ενάρετη διαβίωση. Επ' ουδενί δε λόγω δεν πρέπει να φροντίσουμε το σώμα μας πέραν του απολύτως αναγκαίου. Καταδικάζει, μάλιστα, όλα συλλήβδην τα επαγγέλματα εκείνα και γενικά κάθε πράξη, η οποία αποσκοπεί στην ηδονική ή την επιδειξιμανή ικανοποίηση του σώματος, ως ανήθικη και συνεπώς επιζήμια για την ψυχή μας. Αντίθετα, θα πρέπει τις σωματικές απολαύσεις να τις αποφεύγουμε ολοσχερώς, το δε σώμα μας να τιμωρούμε με ηθικά παραγγέλματα, όπως, άλλωστε, περιορίζουμε και καταπολεμούμε τις ορμές των θηρίων, και όχι να αφήνουμε την ψυχή μας ακυβέρνητη όπως έναν ηνίοχο που αφήνεται να παρασυρθεί από τα άλογα. Αυτό, ακριβώς, είχε επιδιώξει και ο Πλάτωνας, λέει ο Μέγας Βασίλειος, όταν διάλεξε την Ακαδημία, ένα από τα χειρότερα, από άποψη κλίματος, μέρη της Αττικής, για να εγκατασταθεί, ώστε να μειώνει την υπερβολική καλοπέρασή του.

Είχε ακούσει, μάλιστα, λέει ο Μέγας Βασίλειος, από γιατρούς, ότι η υπερβολική ευρωστία είναι επικίνδυνη για τον άνθρωπο, κάτι, δηλαδή, που είχε τονίσει και ο Ιπποκράτης: "Έν τοίσι γυμναστικοίσιν αι επ' άκρον ευεξίαί σφαλεραί, ήν εν τω εσχάτω έωσιν". Η καλή, όμως, μουσική εξάσκησή μας και η πλήρης αποφυγή της μουσικής που ερεθίζει τις αισθήσεις μας, όπως επίσης και η αποφυγή θεαμάτων ανηθικών ή αισθησιακών, επιβάλλεται για όλους, όσοι επιδιώκουν το καλό και καταπολεμούν το επιζήμιο. «Αλλά και ο Πλάτων», τονίζει ο Μέγας Βασίλειος, «συμβουλευεί επίσης τον περιορισμό των σωματικών επιθυμιών σ' εκείνες μόνο που θα οδηγήσουν την ψυχή στην φιλοσοφία, ο δε Παύλος συμβουλευεί να μην φροντίζουμε καθόλου για το σώμα ώστε να αποφεύγουμε εντελώς τις επιθυμίες. Και τούτο γιατί η μονομερής απασχόλησή μας με τις απολαύσεις του σώματος μπορεί να συγκριθεί με εκείνους τους τεχνίτες που φροντίζουν να διατηρούν σε άριστη κατάσταση τα εργαλεία τους, αλλά παραμελούν εντελώς την τέχνη τους».

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΕΠΑΦΕΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

1. Το πρωί, ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας στο Bayswater, και εν συνεχεία προεξήρχε στη Δοξολογία για το Νέο Έτος και στην κοπή της Αγιοβασιλόπιττας. Το απόγευμα, ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα στο Οίκημα της Ελληνικής-Κυπριακής Αδελφότητας στο Βόρειο Finchley.
2. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Αγίου Νεκταρίου στο Battersea, και ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα, παρέκάθισε δε στη συνέχεια σε Γεύμα που προσεφέρθη από την ομώνυμη Κοινότητα.
4. Το πρωί, προεξήρχε στην Ακολουθία των Ωρών ενόψει των Αγίων Θεοφανείων, στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το μεσημέρι, παρέκάθισε σε Γεύμα με τον Αλέξανδρο Προκοπίου. Το απόγευμα, προήδρευσε σε Συνεδρία της Επιτροπής για την Αναθεώρηση του Καταστατικού της Αρχιεπισκοπής.
5. Το πρωί, προεξήρχε στην Ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού των Θεοφανείων στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε ο Ανδρέας Μιχαήλ.
6. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ Hendon και Περιχώρων και εν συνεχεία την Ακολουθία του Μεγάλου Αγιασμού. Στη συνέχεια παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
7. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή στο Hornsey, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
8. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η κα Μαρία Μηρίνα.
9. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Παμμεγίστων Ταξιαρχών στο Margate, και εν συνεχεία προεξήρχε στην 47η ετήσια τελετή του Αγιασμού των Υδάτων στην Marine Sands της Πόλεως αυτής. Στη συνέχεια παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα, στην Κεντρική Αίθουσα του Winter Gardens, Margate.
10. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο David Burrowes (Βουλευτής του Enfield, Southgate), και η κα Ευγενία Σπανού. Το μεσημέρι, παρέθεσε Γεύμα στον Επίσκοπο Ανδιδών κ. Χριστοφόρο. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε η κα Κατερίνα Κορίκη. Το βράδυ, προήδρευσε συνεδριάσεως της Επιτροπής του Ιερού Ναού του Αγίου Παντελεήμονος Harrow και Περιχώρων.
11. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η κα Μαρίνα Μαρινάκη. Αργότερα, προεξήρχε στην Ακολουθία της Παρακλήσεως και εν συνεχεία σε Μνημόσυνο, η οποία τελέστηκε στον Ιερό Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων στο Σπύρου Μεταξά. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε η κα Παρασκευή Χριστοφιλοπούλου, Υφυπουργός Παιδείας της Ελλάδος, συνοδευόμενη από τον Πρόεδρο της Ελλάδος στο Λονδίνο κ. Αριστείδη Σάνδη. Το βράδυ, ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα των «Φίλων του Αγίου Όρους» στην Γκαλερί Andipar στο Knightsbridge.
12. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η κα Φιλομήλα Μανιάτη και ο κ. Λουκάς Ευαγγέλου.
13. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν ο Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Ζαφειράκος και ο κ. Μόδεστος Πιλαβάς. Το απόγευμα, ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα στα Κεντρικά Γραφεία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος στο City του Λονδίνου.
14. Το πρωί, προεξήρχε στην Νεκρώσιμη Ακολουθία για τον Ευάγγελο Πιλαβά, η οποία τελέστηκε στον Ιερό Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων στο Camden Town του Λονδίνου. Μετά την επιστροφή του στην Αρχιεπισκοπή, παρέθεσε Γεύμα στον Διδάκτο Διονύσιο-James Higgs. Το βράδυ, παρέκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσαν τα μέλη του Nikaean Club στο Church House - Westminster, προς τιμή του Καρδινάλιου Walter Kasper.
15. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Μοναχός Ηλίας και η κα Μαρία Μηρίνα. Το βράδυ, παρέκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε ο κ. Ανδρέας Χριστοδούλου στο σπίτι του στο Ανατολικό Finchley.
16. Το πρωί, τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό των Αγίων Αθανασίου και Κλήμεντος, στο Cambridge, αμέσως δε μετά παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η τοπική Κοινότητα στην εστία της στο Mill Road. Εκεί, προήδρευσε σε Συνεδρία για τον διορισμό Ερανικής Επιτροπής για την αγορά ιδιόκτητου Ναού και Βοηθητικών χώρων της Κοινότητας.
17. Το πρωί, τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό Αγίων Αντωνίου και Ιωάννου του Βαπτιστού, στο Holloway, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
18. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο κ. Κύπρος Χαλαλμπους, Μορφωτικός

- Σύμβουλος της Υπάτης Αρμοστείας της Κύπρου. Το μεσημέρι, παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Τροπαίου κ. Αθανάσιος, με την ευκαιρία της ονομαστικής του εορτής, στους χώρους της Κοινότητας του Αποστόλου Βαρνάβα στο Wood Green. Κατόπιν, επισκέφθηκε τον τότε νοσηλευόμενο Πρωτοπρεσβύτερο Ανδρέα Χατζησαββή, στο University College Hospital του Λονδίνου. Το βράδυ, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Επίσκοπος Νεαπόλεως κ. Πορφύριος και ο κ. Παναγιώτης Προφής.
19. Το πρωί των επισκέφθηκαν διαδοχικά ο κ. Ανδρέας Αυγουστής και ο κ. Κυριάκος Αριστοτέλους, ενώ το απόγευμα, τον επισκέφθηκε η κα Ελένη Τραπεζίδη.
20. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο κ. Παναγιώτης Τοφφής. Νωρίς το απόγευμα, ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα της Ελληνικής Ναυτιλιακής Εταιρείας Λονδίνου, στο Baltic Exchange στο City του Λονδίνου.
21. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Κυπριανός Μέγα, η κα Carmen Iroffe και ο κ. Νικόλαος Σκορδής. Το απόγευμα, ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα του Ελληνικού Κέντρου στην μεγάλη αίθουσα τελετών του Κέντρου, στη δε συνέχεια ακολούθησε Ελληνική Βραδιά.
22. Το πρωί, τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της Αγίας Σοφίας Λονδίνου και εν συνεχεία προεξήρχε στη Δοξολογία για την Εορτή των Ελληνικών και Χριστιανικών Γραμμάτων. Το απόγευμα ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα της Ionian Society στην Γκαλερί Andipar στο Knightsbridge. Μετά την επιστροφή του στην Αρχιεπισκοπή, παρέθεσε Δείπνο στον κ. Διονύσιο Ηλιόπουλο και τον κ. Σερφ Χαμπίλμ.
24. Το πρωί, προήδρευσε σε Συνεδρία της νεοσυσταθείσας Εκδοτικής Επιτροπής του «Ορθόδοξου Κήρυκα». Το απόγευμα, προεξήρχε στον Μέγα Εσπερινό στον Ιερό Καθεδρικό Ναό του Αποστόλου Ανδρέα στο Kentish Town, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η Κοινότητα.
25. Το πρωί, τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής, με την ευκαιρία της ονομαστικής του εορτής, και εν συνεχεία παρέθεσε Γεύμα στους καλεσμένους του. Κατά τη διάρκεια της ημέρας δέχθηκε ενχές από το Ποίμνιό του.
26. Το μεσημέρι, παρέθεσε Γεύμα στον κ. Δημήτριο Αφεντάκη. Το απόγευμα, προεξήρχε στον Μέγα Εσπερινό στον Ιερό Ναό της Αγίας Αικατερίνης στο Barnet, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
27. Το μεσημέρι, παρέθεσε Γεύμα στον Καθηγητή του Πανεπιστημίου της Κύπρου κ. Ιωάννη Ταϊφάκο. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε ο π. Νικόλαος Μπιστάκης. Το βράδυ, παρέστη στην Εορτή των Ελληνικών Γραμμάτων, στην Μεγάλη Αίθουσα του Ελληνικού Κέντρου, όπου ο Καθηγητής κ. Ιωάννης Ταϊφάκος ήταν ο κύριος ομιλητής.
28. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε η Δρ Σαββούλα Θεοδώρου - Φιλιππίδη. Το βράδυ, προεξήρχε στον Μέγα Εσπερινό στον Ιερό Ναό των Αγίων Δώδεκα Αποστόλων στο Brookman's Park, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η Κοινότητα.
29. Το απόγευμα ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα της Ενώσεως Λευκοοικιστών στο Εστιατόριο Elysée στο West End του Λονδίνου, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσαν οι ιδιοκτήτες του Εστιατορίου, Αδελφοί Καραγιώργη.
30. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον εορτάζοντα Ιερό Ναό των Τριών Ιεραρχών στην πόλη Leeds, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
31. Το μεσημέρι, ευλόγησε, έκοψε και διένειμε την Αγιοβασιλόπιττα της Κοινότητας Αγίων Ραφαήλ, Νικολάου και Ειρήνης Βορείου Enfield, στο Penridge Banqueting Suite στο New Southgate, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα. Το βράδυ, προεξήρχε στον Μέγα Εσπερινό στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Edmonton, και εν συνεχεία παρέκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

1. Το πρωί τον επισκέφθηκε η Δρ Κυράνα Νικητιάκη, το δε μεσημέρι, ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Διοκλείας κ. Κάλλιστος, με τον οποίο και παρέκάθισε σε Γεύμα. Το επόμενο πρωί Μεγάλου Εσπερινού στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell Νοτίου

- Λονδίνου, όπου και παρέκάθισε, στη συνέχεια, σε Δείπνο που παρέθεσε η τοπική Κοινότητα.
2. Το πρωί προέστη της Θείας Λειτουργίας και κήρυξε τον Θείο Λόγο, στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου. Επιστρέψας, στη συνέχεια, στην Αρχιεπισκοπή, τον επισκέφθηκε η Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδος, κα Άννα Διαμαντοπούλου, το δε βράδυ παρακολούθησε διάλεξη της στο London School of Economics and Political Science.
 3. Το πρωί προέστη της Νεκρώσιμης Ακολουθίας για τον Χριστάκη Νικόλα στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green Βορείου Λονδίνου. Το βράδυ παρέστη σε διάλεξη του Καθηγητή Στέφανου Γερουλάνου που δόθηκε, μέσα στα πλαίσια των Διαλέξεων Stephen Runciman που συμπληρώνουν είκοσι έτη. Θέμα δε της Διαλέξεως, που πραγματοποιήθηκε στο Strand Campus του King's College του Λονδίνου, ήταν "Η Βυζαντινή Χειρουργική από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα".
 4. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Επίσκοπος Μεγάλης Βρετανίας και Ιρλανδίας κ. Ζήνων τον Ορθόδοξο Πατριάρχη Γεωργίας, συνοδευόμενος από την κα Nana Sarajishvili. Το βράδυ, ευλόγησε το παραδοσιακό Κόψιμο της Βασιλόπιτας για την Ελληνική Ιατρική Οργάνωση Λονδίνου, στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου.
 5. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Πρόεδρος του ΔΗ.ΚΟ. και της Βουλής των Αντιπροσώπων Κύπρου, κ. Μάριος Καρογιάν.
 6. Το πρωί, συνετέλεσε στην Θεία Λειτουργία που πραγματοποιήθηκε στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Γενεσίου του Κυρίου, του Ορθόδοξου Πατριάρχου Γεωργίας, στο Upper Clapton, με την ευκαιρία της τελέσεως των εγκαινίων του Ναού από τον Μακαριώτατο Πατριάρχη Γεωργίας κ.κ. Ηλία Β'. Το βράδυ, τον επισκέφθηκε η Μαρία Habib, και στη συνέχεια, παρέκάθισε σε Δείπνο που δόθηκε στο ξενοδοχείο Dorchester του Park Lane, Λονδίνου, προς τιμή του Πατριάρχη Ηλία Β' της Γεωργίας.
 7. Το μεσημέρι παρέκάθισε σε Γεύμα που δόθηκε προς τιμή του Πατριάρχη Ηλία Β' από τον τώως Βασιλέα της Ελλάδος Κωνσταντίνο και την σύζυγό του Άννα Μαρία, στην οικία τους. Το βράδυ παρέθεσε Δείπνο προς τιμή του Πατριάρχη Ηλία Β', στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο.
 8. Το πρωί τον επισκέφθηκαν η κα Diana Evans (Προϊσταμένη της Συμβουλευτικής Ομάδας για τους Ευκτρίους Οίκους του English Heritage) και ο κ. Nick Chapple. Το απόγευμα παρακολούθησε τις Διαλέξεις της Καθηγήτριας Catherine Morgan, με τίτλο "Οι εργασίες της Βρετανικής Σχολής Αθηνών 2010", και του Καθηγητή Todd Whitelaw, με θέμα "Επιθεωρώντας τον Λαβύρινθο: το Πολεοδομικό Πρόγραμμα της Κνωσσού", που δόθηκαν στην Βρετανική Ακαδημία υπό την αιγίδα της Βρετανικής Σχολής Αθηνών. Το βράδυ παρέστη εις την παρουσίαση του βιβλίου "Το Ίδρυμα Α.Γ. Λεβέντη, Τρίτη Δεκαετία 1999-2008", που πραγματοποιήθηκε στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου.
 9. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το πρωί, η Έλλη Habib, και οι Ισμήνη, Δημοσθένης και Ειρήνη Μακίνα, το δε βράδυ, οι κ.κ. Αργυράς Αργυρού και Ανδρέας Χατζημήμας.
 10. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Αρχιμανδρίτης Ιάκωβος Σάββα, Ιερατικός Προϊστάμενος της Κοινότητας Αγίου Νικολάου, Cardiff. Το μεσημέρι παρέκάθισε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με τον π. Michael Seed. Το βράδυ παρακολούθησε Διάλεξη της Δρος Μεταξίας Τσιροπούλου, που δόθηκε στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου υπό την αιγίδα της Ελληνικής Αρχαιολογικής Ηνωμένου Βασιλείου, με θέμα: "Πέτρα, 25 χρόνια ανασκαφών και μελετών της Μινωικής Στείας. Οι Εγκαταστάσεις, τα Ανάκτορα, και τα Κοιμητήρια".
 11. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά, το πρωί, ο Πρωτοπρεσβύτερος Βασίλειος Παπαθανασίου, Ιερατικός Προϊστάμενος της Κοινότητας του Τιμίου Σταυρού και Αρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon και Περικύρων, το δε απόγευμα η Ροζάνη Κορνηνού μετά του μνηστήρος της, Guy Whitby-Smith. Το βράδυ τον επισκέφθηκε ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου, κ. Ανδρέας Δημητρίου, και τα Μέλη της Διοικούσας Επιτροπής του Ε.Φ.Ε.Π.Ε. Μεγάλης Βρετανίας.
 12. Το πρωί μετέσχε συνεδρία, που πραγματοποιήθηκε στο Παλάτι του Lambeth μεταξύ του Πατριάρχη Γεωργίας Ηλία Β', και του Αρχιεπισκόπου Καντοναρίας, Δρος Rowan Williams, τι παρουσία και των μελών της συνοδείας του Πατριάρχη και άλλων Ορθόδοξων Κληρικών του Ηνωμένου Βασιλείου. Την μεσημέρια παρέκάθισε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με τον π. Stephen Platt.
 13. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία, στον Ιερό Ναό των Αγίων Νικολάου και Ξενοφώντος, Leicester, όπου και παρέκάθισε, στη συνέχεια, σε Γεύμα που παρέθεσε η τοπική Κοινότητα.
 14. Το πρωί ευλόγησε την έναρξη του Εκπαιδευτικού Σεμιναρίου που οργάνωσαν από κοινού οι Εκπαιδευτικές Αποστολές Ελλάδος και Κύπρου στους χώρους της Κοινότητας του Αποστόλου Βαρνάβα, Wood Green Βορείου Λονδίνου. Επιστρέψας στην Αρχιεπισκοπή συναντήθηκε με τον κ. Παντελή Δημοσθένους, Πρόεδρο της Κοινότητας Αγίου Παντελεήμονα, Harrow Λονδίνου, και αργότερα, με τον Ιερατικό Προϊστάμενο της ίδιας Κοινότητας, Πρωτοπρεσβύτερο Αναστάσιο Σαλαπάτα, συνοδευόμενον από τον γιο του, Δημήτριο.
 15. Την μεσημέρια παρέκάθισε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή με την Δρα Ελπίδα Χριστοφόρου-Meridian και τον σύζυγό της. Το βράδυ, ευλόγησε το κόψιμο της Αγιοβασιλόπιτας για την Σχολή Βυζαντινής Μουσικής, στους χώρους της Κοινότητας Απ. Βαρνάβα, Wood Green Βορείου Λονδίνου.
 16. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Αρχιμανδρίτης Ιουστίνος Κεφαλούρος. Το βράδυ, προήδρευσε Συνεδρία της Διοικούσας Επιτροπής του Ημερησίου Ομολογιακού Ορθόδοξου Σχολείου "Άγιος Κυπριανός", στο Thornton Heath Νοτίου Λονδίνου.
 17. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο Έλληνας Υπουργός των Εξωτερικών, κ. Δημήτριος Δρούτσας, συνοδευόμενος από μέλη της συνοδείας του και τον Έλληνα Πρέσβη στο Λονδίνο, κ. Αριστείδη Σάνδη. Στη συνέχεια, τον επισκέφθηκαν οι δίδυμοι αδελφοί Αρχιμανδρίτες Βίκτωρ Ρενελ και μοναχός Πρόδρομος. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε ο Κόπτης Μητροπολίτης κ. Σεραφείμ του Glastonbury, το δε βράδυ, ο κ. Νικόλαος Χατζηπατέρας.
 18. Το πρωί, προέστη της Νεκρώσιμης Ακολουθίας για τον Πέτρο Γιάννουλο, στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, στο Hackney Ανατολικού Λονδίνου. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκαν διαδοχικά οι κ.κ. Σωτήριος Τρίτσας, Ανδρέας Αυγουστής, Ιερομόναχος Alexander Willis, και ο κ. Θεόδωρος Βενιαμίν. Το βράδυ, παρέστη σε εκδήλωση προς τιμή του κ. Ιωάννη Πανταζόπουλου, Προέδρου της Παγκόσμιας Οργάνωσης Ελληνικών Κοινοβουλίων, που πραγματοποιήθηκε στο Margaret Thatcher House, North Finchley.
 19. Το πρωί, τον επισκέφθηκαν Μέλη της Επιτροπής των Ορθόδοξων Ενοριών Ρωσικής Παραδόσεως της Δυτικής Ευρώπης. Το βράδυ, παρέστη σε Οικουμενική Λειτουργία για την Ειρήνη, με την ευκαιρία της γιορτής του St. Sarkis, που πραγματοποιήθηκε στην Αρμενική Εκκλησία του Kensington Λονδίνου, ακολούθησε δε Δείξιμο.
 20. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Αγίου Νεοφύτου, Northampton, παρέκάθισε δε στη συνέχεια σε Γεύμα που παρέθεσε ο Πρόεδρος της τοπικής Κοινότητας, κ. Γεώργιος Κυριακίδης. Ακολούθως προήδρευσε Συνεδρία της εκεί Εκκλησιαστικής Επιτροπής.
 21. Τον επισκέφθηκαν, το πρωί, οι κ.κ. Κωνσταντίνος Τσεβάς και Θεόδωρος Γκιζελής, το δε βράδυ, οι κ.κ. Κύπρος Νίκολας και Άκκις Ιωαννίδης (με τους οποίους παρέκάθισε σε Δείπνο σε γειτονικό Εστιατόριο).
 22. Το πρωί, προήδρευσε Συνεδρία των Βοηθών του Επισκόπων, με τους οποίους, στη συνέχεια, παρέκάθισε σε Γεύμα στην Αρχιεπισκοπή. Αργότερα, τον επισκέφθηκε ο Διάκονος Joseph Forbes, το δε βράδυ, παρέκάθισε σε Δείπνο που παρέθεσε η κα Ανθούλα Ξενοφώντος Μελίκου στην οικία της.
 23. Τον επισκέφθηκαν, το πρωί, ο Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Ζαφειράκος, Ιερατικός Προϊστάμενος του Ιερού Καθεδρικού Ναού Αγίων Πάντων Λονδίνου, το δε απόγευμα, οι κ.κ. Αντώνης Γερολέμου, Πρόεδρος της Κοινότητας Αγίου Νικολάου, Shepherd's Bush Δυτικού Λονδίνου, και Λούις Λότζου, Πρόεδρος της Κοινότητας Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, Hatfield, Hertfordshire.
 24. Την μεσημέρια, παρέκάθισε σε Γεύμα που παρέθεσε ο κ. Κύπρος Νίκολας, Πρόεδρος της Κοινότητας Αγίου Δημητρίου, Edmonton Λονδίνου. Το βράδυ, παρέκάθισε σε Δείπνο, που παρέθεσαν στην οικία τους στο Palmers Green, το ζεύγος Ηλία και Βασιλικής Ευαγόρα.
 25. Το πρωί, τον επισκέφθηκε η κα Margaret Deyes. Το απόγευμα, τον επισκέφθηκε η κα Ευγενία Σπανού, στη δε συνέχεια έδωσε συνέντευξη στους κ.κ. Jonathan Lovett και Δώρο Παρτασίδη σχετικά με τον π. Κυριάκο Μούσκα. Αργότερα, προέστη Επιμνημόσυνης Δέησης για το Σάββατο των Ψυχών, στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το βράδυ, παρέστη στην παρουσίαση του βιβλίου του κ. Ρένου Wideson, "Cyprus Remembered", που έγινε στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου.
 26. Το πρωί, προέστη στην Επιμνημόσυνη Δέηση για το Σάββατο των Ψυχών (Ψυχασάββατο), στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Αργότερα, παρέστη στην Τελετή για τα 250 έτη του Board of Deputies των Βρετανών Ιουδαίων, που πραγματοποιήθηκε στην Συναγωγή Δυτικού Λονδίνου. Το βράδυ, παρέστη στην Κοινωνική Εκδήλωση που οργάνωσε ο Σύνδεσμος «Φίλοι Παίδων με Καρδιακά Προβλήματα: Η Ελευσούσα», στο Penridge Banqueting Suite, Wood Green Βορείου Λονδίνου.
 27. Το πρωί, τέλεσε την Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου του Μεγαλομάρτυρος, Edmonton Λονδίνου, όπου και παρέκάθισε, στη συνέχεια, σε Γεύμα που παρέθεσε η ομώνυμη Κοινότητα.
 28. Το πρωί, τον επισκέφθηκε ο κ. Πάνικος Ηροδότου μετά της συζύγου του Ξένιας, το απόγευμα δε τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η κα Μελίσσα Πιράλ και ο κ. Κυριάκος Αριστοτέλους.

CATECHETICAL HOMILY On the Opening of Holy and Great Lent + BARTHOLOMEW

By God's Mercy Archbishop of Constantinople-New Rome
And Ecumenical Patriarch To the Plenitude of the Church
Grace and Peace from our Lord and Saviour Jesus Christ
With our Prayer, Blessing and Forgiveness

Beloved brothers and children in the Lord,

"The arena of the virtues has opened; those who desire to compete may enter, girding themselves with the good struggle of fasting." (Triodion, Cheesefare Sunday) Or, better, the arena has always remained open, from the time that the All-Merciful Lord of Glory deemed it worthy to assume our nature. Since then, through His Church, he invites every person to participate in the boundless gifts of the grace of the Holy Spirit, particularly during this blessed period of Holy and Great Lent.

Beloved children in the Lord, the boundless goodness of our God, who is truly worshipped in the Trinity, created the human race solely out of love in order to render us human beings – to the degree that is possible for human nature – sharers and participants of the grandeur of His sacred glory. This is the exclusive purpose of life at all times. Indeed, in order to achieve this purpose, the holy and inspired tradition of the Orthodox Church comes to our support, instructing, interpreting and including the entire spectrum of the spiritual life by means of various struggles, with which the faithful must always advance courageously.

Through the holy Sacrament of Baptism, each Christian received the grace of the Holy Spirit. If we begin to love God with all our heart, then this grace transmits to us in an incomprehensible way the wealth of its benefits. Whoever wishes to retain this experience of grace should strive with great joy to renounce from the soul the benefits of the present age in order to acquire the hidden wealth of true life. To the same degree that the soul advances in this spiritual struggle, the sacred gift of divine grace reveals the Lord's goodness concealed in the depth of the soul in order to become the sure guide in the manifold spiritual struggle. (St. Diadochus of Photike, Century 7)

This spiritual struggle is ongoing for every faithful. Therefore, it requires us to start anew each day, each moment. "The time has come for the beginning of spiritual struggle, the victory of demons, the armour of virtue, the conduct of angels, the boldness before God." (Lauds, Cheesefare Sunday) Great Lent precisely resembles a constant beginning of spiritual regeneration and renewal. This is why the hymnographer of the Triodion correctly orientates us toward its proper content, stating that bodily fasting by renouncing certain foods cannot result in remedy and is even despised by God as false, unless it is accompanied by purity that results from renouncing the spiritual passions (Lauds, Wednesday of Cheesefare Week).

Of course, focusing the intellect on the work of knowing God, in order to return it from passionate dispersion, comprises a toilsome and time-consuming labour. However, it is necessary and definitive for our spiritual wellbeing and social life. The way of virtue appears

difficult and extremely unpleasant to those who undertake the journey; yet, not because it is actually like this, but because human nature has become accustomed to the ease of pleasure. For those who have succeeded in reaching the middle of this journey, in fact it appears pleasant and effortless (St. Diadochus of Photike, Century 93).

Frequently, those who cannot understand the great mystery of this piety consider the Orthodox ascetic tradition as negative and as leading to deprivation of creativity, of original initiative, of enjoyment in life's pleasure. Nothing could be further from the truth. All that was created by God was created "very good" and offered to us in order to delight in and enjoy in order for us to give continual glory to our Benefactor. The commandments of God guide us and inform us in the proper use of these divine gifts, so that our body, mind and soul, together with all the material gifts, may be truly joyful and beneficial for our life. On the contrary, the arrogant, independent and contemptuous use of material gifts offered to us by the Creator result in entirely different goals to God's expectations, leading us to depression, anxiety and misfortune, even though appearing to satisfy human pride momentarily.

Our Saviour, who is truly divine and truly human, who is incomprehensibly known to the humble and those capable of receiving His uncreated grace, the Lord of glory and Lord of history, who directs our soul and mind, who contains the universe in His divine providence – from the smallest particle of His creation to the most inconceivable aspect of our world, is eternally the Way, the Truth, and the Life. (John 14.6) Just as the hypostatic source of Life could not possibly be held by death, which was crushed through His resurrection, so too there could not possibly be any positive human life without participation in the life-creating Body of the Risen Christ, the Orthodox Church, and the inspired Holy Tradition. In brief, the Lord reigns forever, while the ideas of the proud are proved false. Or, as St. Diadochus so wonderfully says: "There is nothing poorer than a mind endeavouring to philosophize about God without God."

Beloved children in the Lord, upon entering the arena of Holy and Great Lent, we paternally exhort you not to be afraid or lazy in assuming the most important task of your life, namely the spiritual arena of work. Instead, be courageous and strong, so that you may purify your souls and bodies of all sin in order to reach the Kingdom of God, which is granted already from this life to those who seek it with sincerity and with all their soul.

May the grace of God and His boundless mercy be with you all.

**Holy and Great Lent 2011
+ Bartholomew of Constantinople
Fervent supplicant to God for all**

ENCYCLICAL BY HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN ON OUR ENTRY INTO GREAT AND HOLY LENT

To the Devout Priests and Deacons,
Honourable Chairpersons and Members of the
Church Committees, Ladies' Auxiliary Associations
and
School Committees of the Communities of the
Holy Archdiocese of Thyateira and Great Britain and
Ireland.

Let us fast an acceptable fast that is pleasing to the Lord; a true fast is removing sin, restraining the tongue, holding back anger, cutting off desire, slander, falsehood and perjury. Being stripped of these is a true and acceptable fast.

Dearly Beloved in the Lord,

As we begin Great and Holy Lent, I am writing to warmly greet you all from the bottom of my heart and to wish you a happy Lent. May this sacred period be for all of us one of peace, joy, devotion and humility. Our Mother Church established this period to prepare the Faithful for the great Events of Great and Holy Week, the Passion and Resurrection from the Dead of Christ our Saviour.

This season of Lent is the most spiritual and the richest in its religious and Christian content, and provides many lessons for us Christians and for all others outside the sacred boundaries of the Church. With its rich holy Services, the Church encourages the Faithful in their spiritual struggle, in their battle for virtue. In Lent we come across the great values which help us to preserve 'God's Image' which He gave us at Creation. Amongst the many virtues that the Church lays before us are fasting, restraint, repentance, prayer, tears of contrition, faith, hope, humility, obedience, charity, and the continuous mystical and spiritual relationship of man with his Creator.

The period of the Triodion begins with the book's well-known hymns: "Open the gates of repentance to me, O Giver of Life..." It underlines the enormity of man's fall and sinfulness, and so we daily plead God for mercy and compassion. Specifically the author says, "As I ponder the multitudes of dreadful things that I have done, wretch that I am, I tremble for the fearful day of judgement. But confident in your merciful compassion, like David I cry to you, 'Have mercy upon me, O God, in accordance with your great mercy'."

For the practising of virtue the Church projects the images of the Publican and the Prodigal, who with repentance and tears of the heart, with prayer and humility, acquired what they desired: to restore their relationship with God the Father, to be at peace with themselves. They were thus mystically re-united with their fellow man and with the Church of Christ. The Church also reminds us of

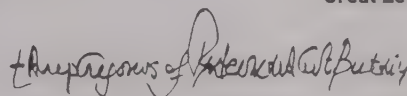
the arrogance and hypocrisy of the Pharisee, who, instead of pleading God to forgive his sins and errors, boasts with audacity about his deeds and successes, and thus he fell short of the goal of his life. For "Bad belief destroys the storehouse of righteousness, but humility disperses a multitude of the passions. Show us, O Saviour, how to imitate the humility of the Publican!"

Amongst the sacred spiritual weapons that the Church provides us with particularly in this period are continuous and ceaseless prayer, participation in the Divine Eucharist, almsgiving, good works and good deeds, and good words about others. The Church reminds us of the sin of slandering and slurring others, of accusing and judging and speaking ill of others, things which we all have a tendency to do. As the author of the Triodion says: "Hard-heartedness nullifies every good thing, while humility purges all evil. Let us the faithful accept humility, plainly despising all vanity" The sacred season of Great and Holy Lent is an opportunity to examine ourselves carefully, to look into the depths of our soul and existence, that we may find ways to renew our life and character, our deeds and behaviour, our family and professional life, and our Church. And so the meaning of repentance, of which the Church reminds us every day, should be something we live out daily. For only with virtue and faith and spiritual renewal can we break through our enormous existential problems, whether social, financial, political or cultural, problems which plague not only Christians but all humanity. Also let us not forget that the recent events in the Middle East and North Africa, where there is a need to find better, more humane and more civilized ways of living in those countries, also concern us. They are for us a spiritual call and challenge. And so in our prayers and repentance that part of the world should be included, as should all people throughout the world, particularly those who confess One True God and who have rooted their hopes in God's love for man and His intervention in the problems of their life.

May Christ our Lord reward them for their struggle, enlighten their hearts and minds and guide their steps, and accept our repentance and prayer for peace, brotherhood and the solidarity of all mankind.

Overwhelmed by the sentiments of Great and Holy Lent, I greet you with a fervent heart, and I wish you good health and a happy Lent, and I remain with love in the Lord and prayers.

Great Lent 2011

Gregorios, Archbishop of
Thyateira & Great Britain

REFLECTIONS AND THOUGHTS ON THE SACRED PERIOD OF THE GREAT LENT

SERMON AT SAINT SALVATOR'S CHAPEL, SAINT ANDREW'S UNIVERSITY

BY HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

St. Matthew's Gospel, chapter 6, verses 14-21

Sunday, 6th March 2011

Dear Brothers and Sisters in Christ,

It is a privilege to be here once again to proclaim the Word of God at your act of Sunday Morning Worship. I warmly thank you all, and especially your Chaplain, the Reverend Dr. James Walker, who invited me and who has given me the opportunity to be with you for the third time. He has told me that this is his last year at the University as he has reached the age of retirement; so I take this opportunity to thank him once again and I wish him a very happy retirement and good health and happiness. Needless-to-say, I always enjoy being here with you to share in your educational and spiritual life at this historic and world-famous university that bears the name of St. Andrew the First-Called Apostle (a very popular saint among the Greek Orthodox Faithful).

At this time of year, Christians throughout the world are shortly to begin the penitential season of Lent in spiritual preparation for the Passion and Resurrection of Christ which, both last year and this, the Churches of East and West celebrate together. We, as Orthodox Christians, begin our preparation tomorrow (on Clear Monday); while Christians of other traditions begin theirs two days later, on what is traditionally referred to as Ash Wednesday.

The Gospel portion that we have heard read is part of the 'Sermon on the Mount' and is the same as that which is used throughout the whole Orthodox Church today. It is taken as being guidance on how we should prepare spiritually to celebrate Christ's Passion and Resurrection – events for which Orthodox Christians have a great esteem, which they express and celebrate in manifold ways throughout the whole of Holy Week. Needless-to-say, most of the Faithful expect to go to church during this Week, which reaches its culmination on the night of Holy Saturday when we celebrate the feast of the Resurrection of Christ. And you will notice that no chocolate eggs or Easter bunnies are mentioned, nor is there any reference to Easter bonnets!

However, Lent is not a mournful, or negative, period in the life of the Church. We may be called to live a more disciplined life, but the true emphasis is, as today's Gospel passage reminds us, on cultivating repentance and its consequent 'forgiveness', a

lack of 'hypocrisy' and the need to live a truly Christian life – in other words, the opposite of what the preceding part of this chapter has spoken about. The use of the word 'hypocrites' takes us back to the Greek word «ὑποκριτής», which relates to acting and actors. In other words, during our preparation for Easter we are not to 'put on an act'. We are to act normally, behaving in our usual way and performing our obligations without publicising them to those around us. For example, we are not to alter our appearance to give the impression that we are doing 'something for Lent' or that we have given up something. Jesus commands us not to go around looking sorrowful and with our hair all-over-the-place and untidy. Instead, we should attend to our appearance in the normal, natural, human way – that is to say, we must be neat and clean and not broadcast the sacrifices that we are making or make a show of our spiritual efforts. In this way, we imitate the athletes of the Faith, having integrity and contending with our everyday life. In addition, we must be forgiving of others for the way in which they offend against us; since, without this, we will not find mercy and forgiveness from Almighty God. As the Lord's Prayer reminds us: Our Heavenly Father will not be able to forgive us, unless we forgive those who are against us. I think that what our Lord is emphasising is the need for human *metanoia* (repentance) and spiritual correctness in our everyday life, having in mind that we are all sinners and have need of the mercy and compassion of the Triune God.

Needless-to-say, we have to work at living the Christian life. The life of a Christian is one of continuous struggle and endeavour; and we can expect to be rewarded for this – albeit, not in this life. In the Church of which I am a member, the Faithful are encouraged throughout Lent by the celebrations associated with each of the Sundays and weekdays during this period. The weekdays services – and there are many – may be longer and more solemn than at other times of the year and refer to *metanoia*, forgiveness and the sinfulness of humanity. But the Sunday services are bright and joyful, and encourage us to continue our Lenten preparations with joy and happiness. Some of the Sundays show forth the dedication of saints who have battled against evil and corruption; another,

one who fought for how we can experience the reality of God; next Sunday (the Sunday of Orthodoxy) will commemorate all those heroes of the Church who defended the Faith against error and distortion; and the Sunday that falls in the middle of the Lenten period is one on which we refresh ourselves, being encouraged by the Holy Cross. It reminds us of the humility of our Lord, His sacrifice in delivering us from death and sin and separation from Him. As the hymnographer of the Church reminds us: It is the Cross that protects the entire world, being the beauty of the Church, the fortification of rulers, the mainstay of the Faithful, the glory of the Angelic Host and the wounding of demons. And if all this sounds excessive, let us remember the words of St. Paul, the Apostle to the Nations: But God forbid that I should glory, save in the cross of our Lord Jesus Christ [Gal. 6 : 14]. The Holy Cross – the Holy Rude – is indeed a powerful weapon against the assaults of the devil and it inspires and strengthens us from day to day. We must not forget that Christianity is founded on a God Who offered Himself on the Cross for humanity. As St. Paul says: For the preaching of the cross is to them that perish foolishness; but unto us which are saved it is the power of God. For it is written, I will destroy the wisdom of the wise, and will bring to nothing the understanding of the prudent. ... For after that in the wisdom of God the world by wisdom knew not God, it pleased God by the foolishness of preaching to save them that believe. For the Jews seek a sign, and the Greeks seek after wisdom: But we preach Christ crucified, unto the Jews a stumblingblock, and unto the Greeks foolishness [1 Cor. 1 : 18-19, 21-23]. This is the paradox of Christianity, in that it is in the realisation and manifestation of the indescribable way He followed we entrust our hope and expectation for the accomplishment of salvation – ‘a sign which shall be spoken against’ [Luke 2 : 34].

As a means to assist us in cleansing and preparing ourselves to celebrate our Lord's Resurrection in a fitting way, the Orthodox Church recommends that more time be devoted to prayer (both personal and in the context of the life of the worshipping Community), that the Faithful should reflect on their failings and short-comings, and that we should regulate what and how we eat – in other words, the ‘fasting’ to which Christ refers in today's passage. But in addition to this, we should ‘fast’ from much that goes on around us. In preparing to celebrate Easter in a spiritual, humbly and genuinely Christian way and one that is in a God-pleasing manner, we should allow our eyes, senses and mind to ‘abstain’ from temptation and sinful pleasures and activities, having in mind that the reason for all this is so as to be able to celebrate the Feast of Feasts, the Queen of Feasts, in a way that will be

beneficial to us – both in our spiritual and daily life. For this reason, we need to learn the deeper meaning of *metanoia* (repentance and reconciliation with Almighty God) for contemporary society. I think that only Christianity, the spirit and the letter of Christian life during the past two millennia, can help, guide, inspire and encourage humanity to ‘bail us out’ of the problems that we are facing today – not only those of the economy, but moral, ethical, social and existential ones which have torn at the minds and the souls of millions of people, as the Arab peoples' uprisings of these days remind us.

For, as Christ reminds us in His Sermon on the Mount, we should be laying us treasures for ourselves in heaven where, characteristically and unlike in the world, ‘neither rust nor moth doth corrupt, and where thieves do not break through nor steal’. We must learn to share them with both our neighbours and those on the periphery who are in need of acts of charity and brotherhood in a tangible, human way. And most important of all, ‘Where your treasure is, there will your heart be also’. Of course, Christianity is not uninterested in the welfare of Man; that is to say, in his earthly standard – of – living and the support of his family, for the everyday life of which so much blood has been spilt up to this very hour. Having this in mind, we need to find a balance in order to achieve peace, concord and justice in life. For this reason, our wealth must be used properly and in a brotherly way, having in mind the Christian understanding of justice, solidarity and sharing with others – our neighbours and brothers in Christ; as St. Matthew reminds us (when recounting the words of our Lord on the Mount of Olives), “In as much as ye have done it unto one of the least of these my brethren, ye have done it unto me” [Matt. 25 : 40].

As the Divine Liturgy of the Orthodox Church instructs us, “Let our hearts be on high”. To which we reply, “We have them with the Lord”. Let our hearts and our minds – indeed, our entire being – be with Christ Who was crucified and Who rose on the First Easter Day, granting new life to humanity and all Creation, an humanity which derives from both this life and His teaching (which is the fruit of the Holy Spirit), the source of salvation and redemption in Christ. It is no accident that the Orthodox Church reminds us of three very important teachings during this solemn introductory period to Lent: *metanoia* – repentance and forgiveness, fasting, and charity and the sharing our wealth with others. In that way, we are guided to the Mystery of the Kingdom of the Triune God. As Christians, we believe that His words are the truth; and thus to Him be the kingdom, the power and the glory of Father, Son and Holy Spirit, unto the ages of ages. Amen.

ORTHODOX CHRISTIANITY: MATERIALISM WITH A DIFFERENCE

Rev. Deacon Dr Athenagoras Stylianou

“Now a woman, having a flow of blood for twelve years, who had spent all her livelihood on physicians and could not be healed by any, came from behind and touched the border of His garment. And immediately her flow of blood stopped. And Jesus said, ‘Who touched Me?’ When all denied it, Peter and those with him said, ‘Master, the multitudes throng and press You, and You say, Who touched Me?’ But Jesus said, ‘Somebody touched Me, for I perceived power going out from me.’ Now when the woman saw that she was not hidden, she came trembling; and falling down before Him, she declared to Him in the presence of all the people the reason she had touched Him and how she was healed immediately. And He said to her, ‘Daughter, be of good cheer; your faith has made you well. Go in peace.’” (Luke 8.43-48. Cp. Mark 5.25-34; Matthew 9.20-22)

The deeply moving miracle of the woman with the flow of blood drew the attention of John Henry Cardinal Newman. In the Preface to the first volume of the re-edited *Via Media* written in 1876, more than thirty years after he joined the Roman Catholic Church, Newman was concerned to show, *inter alia*, how genuine, orthodox Christian devotion can degenerate to superstition and idolatry. The distinction between theology and popular religion, and indeed the descend from the former to the latter, Newman argued, is traceable to the Gospel itself, and as an example he cited the case of the woman with the flow of blood who hoped to be cured by touching the border of the garment of Jesus. Our Lord “passed over the superstitious act” and healed the woman because of her faith. What is more, He praised her for “what might, not without reason, be called an idolatrous act.” Newman continued along the same lines, with characteristically nuanced utterances and fluctuations of perspective, but his attitude is clear and no mere *lapsus linguae*. At one point indeed he rather intemperately mused whether “a poor Neapolitan crone, who chatters to the crucifix” is doing anything essentially more superstitious than the woman with the flow of blood. (*Via Media* I pp. lvii ff.). Newman, therefore, seems to posit a sharp tension in the story of the miracle between, on the one hand, faith, which is right and proper and praised by the Lord and, on the other, superstition or even idolatry (the touching of the border of the Lord’s garment in the expectation of a cure), which the Lord tolerates because of the woman’s faith. Though culpable, her action was excusable, being the result of mere ignorance: the “idolatry

of ignorance”.

Considering the stature and erudition of the man, this is little short of staggering! It is such a gross misunderstanding of Christianity that it is hard for an Orthodox Christian, or indeed any right-believing Roman Catholic, to know where to start their criticism; that is how all-embracing the matter is. Truly it amounts to throwing the Christian faith out of the window, lock, stock and barrel. Not a single aspect of it is left standing: doctrine, ecclesiology, the mysteries (sacraments) and worship, are all thereby laid flat.

The first thing to note is that Newman’s reading of the Gospels is badly awry. There is not in the Gospels even a hint that the Lord considered the woman’s action superstitious or idolatrous. Quite the contrary. Immediately on being touched Jesus perceived power going out from Him (Mark 5.30; Luke 8.46) and it was this divine power which, originating in Jesus and passing through the material of His garment, healed the woman. These are plain statements of fact in the evangelists. We may believe or disbelieve, but we cannot extrapolate as Newman did, either here or anywhere else in the Gospels where similar miracles are related. What then of the woman’s faith which the Lord praises? The Gospels are crystal clear. The multitudes thronged and pressed Jesus, but it was the woman’s trusting faith which drew from the Lord His healing power in the manner described. Of the two essential and inseparable ingredients of the miracle Newman emphasized one, the faith, and misconstrued the other. While not denying that the Lord healed the woman, Newman did not stop to wonder, and he certainly does not tell us, how this was accomplished, if it was not as the Gospels narrate. Or did Newman mean to imply that Jesus did after all allow the healing to take place in such a “superstitious” and “idolatrous” way, as the woman had hoped, in recompense for her faith? But what if the woman’s hope was to touch the Lord’s foot or hand directly, without the intervening medium of the cloth: would that make her attitude less superstitious and idolatrous? The conclusion is unavoidable that Newman failed to grasp the full implications of this as indeed of all miracles; otherwise he would not have commented as he did. At best his ideas were confused. This inevitably leads to the suspicion that his theological framework was flawed, especially with regard to the significance of the Incarnation for the image of God and the meaning of salvation. One wonders what, if anything, he made of the Transfiguration? “And He was transfigured

before them. His face shone like the sun, and His clothes became as white as the light". (Matt. 17.2) Are we to see superstition and idolatry here too because the Lord's clothes, the clothes the woman touched, as well as His Body, radiated God's uncreated energy?

Barring the fact that the Roman Catholics do not accept the Orthodox doctrine of the uncreated energies of God, Roman Catholic sacramental theology on many points agrees with that of Orthodoxy. A fresco from the catacombs of Sts Marcellinus and Peter in Rome from the early fourth century depicts, as it happens, the very encounter between Jesus and the woman with the flow of blood. A photograph of it is included in the current *Catechism of the Catholic Church*, accompanied by the following comments: "[The] woman ... was healed by touching the cloak of Jesus through the power that 'had gone forth from him' ... The Church's sacraments now continue the works which Christ performed during his earthly life ... The sacraments are as it were 'powers that go forth' from the Body of Christ to heal the wounds of sin and to give us the new life of Christ ... This image thus symbolizes the divine and saving power of the Son of God who heals the whole person, soul and body, through the sacramental life." Roman Catholicism cannot therefore be held responsible for Newman's comments on the miracle. Interestingly, he was not entirely consistent in his thinking. It is well known that Newman firmly believed in the transformation of the bread and wine into the very Body and Blood of our Lord during the Holy Eucharist, and that he set great store by visiting and praying before the Blessed Sacrament. The roots of Newman's surprising attitude to the miracle should be sought away from contemporary Roman Catholicism.

But let us briefly set the matter aright. The cardinal fact of Christianity is God's ultimate and definitive intervention in History, that is, in matter and time, in the Incarnation of our Lord and Saviour: "And the Word became flesh and dwelt among us" (John 1.14). With this stupendous act the bridging of the gap between Creator and His creation, the outcome of the Fall, was accomplished, and the redemption of the world initiated. This all-important task of reclaiming for God the fallen world the Lord entrusted to the Church, His Body. All of Christ's words and actions during His earthly ministry, and of the Church under the guidance of the Holy Spirit subsequently, have this purpose and no other. The task, let it be stressed, is not some nebulous mission to redeem men's souls independently of their bodies; for human beings are in this life, and will be forever, by God's eternal design, soul and body. Both are to be redeemed, along with the entire physical world, now enslaved to sin and death. For Christianity is resolutely opposed to dualism, to the tendency, that is, to separate the spiritual from the material. Down the centuries the Church has walked a tightrope between the worldly and the unworldly, the material and the spiritual, the spatial-temporal and the eternal. To lean to one side at the expense of the other is to fall into heresy. The underpinning reality and the

yardstick is the dual, theanthropic nature of our Lord, at once fully human and fully divine.

Upholding Orthodoxy has not been easy. Already in the late Apostolic era Docetism and the rest of the Gnostic heresies, harking back to Plato's dualist philosophy, to various degrees and in various ways questioned Christ's nature, in particular denying His humanity. For them the material world was evil, or at least of no importance compared to the spiritual. One has only to recall Socrates' attitude to his body. Shortly before he drank the hemlock and died he was asked by his friend Crito how he wanted to be buried. "Any way you like" was the response and laughingly he went on to explain to the rest of his friends that the real Socrates was his soul. Once he was dead, and his soul had departed, they could do as they pleased with the body. Whether they burned or buried it was all the same (Plato, *Phaedo* 115 D). The Jewish point of view, which passed on to Christianity, the new Israel, was radically different.

By the fourth century the emphasis had shifted and our Lord's divinity became the target. Defeated by the Church at the time, the roots of all these heresies nevertheless survived, variously to trouble the Church in later centuries, by then joined by new and no less deadly enemies. To cut a long story short, it has to be admitted that though motivated by the best intentions the sixteenth century reformers lost their way from the start. Reacting to what they saw as the gross materialism of Roman Catholicism which, in their view, contradicted scripture and sullied the purity of the Gospel, they developed a distrust of the physical. Of course, without the physical the sacramental vanishes as well and Protestant sacraments soon became mere symbols. Newman, who converted to Roman Catholicism in middle-age after much hesitation, does appear to have remained an Anglican in some respects, as many of his fellow English converts thought at the time, and his ill-thought comments on the miracle of the woman with the flow of blood might be a consequence of this.

But to turn now to the crucially important role of matter for the Christian revelation: God's creation of the world, the respective natures of God and man, the Fall, the Incarnation of the Son of God for our salvation, his words and actions in fulfilment of His task as narrated in the New Testament. Even a simple reflection on these and other central aspects of our faith shows that the physical and the spiritual go hand-in-hand. "Men of Israel", Peter began his address to the crowds on Pentecost, "hear these my words: Jesus of Nazareth, a Man attested by God to you by miracles, wonders, and signs which God did through Him in your midst, as you yourselves also know etc." (Acts 2.22) These miracles, wonders and signs performed by the Lord were not just spiritual events, a meaningless concept as it happens in the human context, but also physical; indeed, especially physical, a challenge to the senses of those who witnessed them, even to the point of shocking

them: the spitting into the dirt and smearing the mud on the eyes of the blind so they might see, the putting of His fingers into the ears of the deaf so they might hear, the touching of lepers so they might be cleansed and corpses so that they might be raised to life again, and so on and so forth; and, yes, in the heat and dust and sweat and unsavoury smells of a jostling Middle-Eastern crowd, the healing of a woman who trustingly could only reach the hem of His garment. Modern sensitivities may be repelled by the Lord's miracles and seek to explain them "spiritually", but we mutilate the plain meaning of scripture at our own peril, as history, recent history in particular, plainly teaches.

One of the aspects of Orthodoxy which heterodox Christians, especially Protestants, tend to find unpalatable is its sheer physicality, its "materialism". I do not so much refer to the candles and the incense and the vestments of the clergy and the long, rich services, but to the relics, often in full view, and the icons, and the behaviour of the faithful towards them which Orthodox describe as veneration, but which non-Orthodox are inclined to view as bordering on the superstitious and idolatrous: the prostrations before them and the touching and the kissing of them and the prayers which accompany these, not always silently. The strong impression formed by the outside observer of, as it were, Orthodoxy in action, is of a real, living, pulsating religion, not something artificial devised by man. And then of course there is the physicality of the Orthodox sacraments and blessing services and indeed of everything connected with Orthodoxy. Blessed by the Church plain, material things acquire holiness and become the conduits of God's grace. Our souls apart, being ourselves material bodies, our salvation is accomplished by means of matter and in no other way. At the same time the use of physical objects in worship guards the fullness of the faith, preventing Christianity from becoming either some form of neo-Platonist philosophy or mere humanism.

Orthodox Christians, therefore, have not the slightest difficulty in accepting the miracle in question as it stands in the Gospels, and could never opine as Newman did. In this miracle, no less than in all the other miracles narrated in the Gospels, which the rationalizing mind tends to dismiss or explain away in ways which supposedly make them less crude and objectionable, the very essence of the faith is at stake. Christianity stands or falls on this. Pace Newman and his finely balanced arguments, there is no room here for a via media, not then, not now, not ever. It is all or nothing. All this appears obvious to the simple believer, yet it poses insuperable obstacles to the ever-increasing army of learned scholars, even ones in holy orders who claim to believe, but do not see that by denying the miraculous in any real, objective, and therefore physical terms, they cut off, as the saying goes, the branch of the tree they are sitting on. To rarefy Christianity is to destroy it. So the woman with the flow of blood and the "poor Neapolitan

crone, who chatters to the crucifix" may after all have known a thing or two more than Newman, his mighty intellect notwithstanding, about the ways of God which are mere foolishness to man. (cf. 1 Cor. 1:18, 23ff.; 3:18ff.)

The rock on which the Christian faith is founded, as already mentioned, is the Incarnation of the Word of God, the Lord Jesus Christ, at once God and Man. The Incarnation is the Mystery of Mysteries, "a greater and more profound mystery than that of the creation of the world" (Vladimir Lossky, *The Mystical Theology of the Eastern Church*, p. 156). To undermine the mystery of the Incarnation, be that even to the slightest degree, is to undermine the faith. In defending this mystery Orthodox Christians are privileged to possess a weapon of inestimable value: the holy icons. And this is the best way of concluding this brief essay, for the holy icons most appropriately bring together the several strands, as it were, of Orthodox theology, life and worship into a single knot. The crucial importance of the icons did not always enjoy general recognition, but had to be fought for against the iconoclasts in a conflict which broke out in 726 and raged for more than a century. Iconoclasm was an attempt to take a dangerous, retrograde step, one that would have seriously emasculated the Christian faith. It was strongly and in the end successfully resisted. That great champion of the icons, St John Damascene, dealt most effectively with the theology of what was at issue, showing why the Church could not compromise on this crucial point.

Icons for Orthodoxy are not an optional extra: they are indispensable. That they instruct ("theology in paint"), edify and act as powerful aids in public worship and personal prayer, concentrating the mind and directing the imagination, is incontrovertible. But, more importantly, they point to, explain as well as symbolize and guard the central mystery of the faith. Even that is far from being the end of their importance. Blessed by the Church, icons, physical objects with a metaphysical reality, act as windows into the world beyond thus linking heaven and earth, the temporal and the eternal. They can actualize the presence of the holy persons they depict. And they can act as centres of divine grace and power. Explaining the nature and significance of icons Sister Thekla concludes that in their double essence, of this world and yet not of this world, "we hold a great treasure, for we are preserved from the dread of the absolute either-or." (Sister Katherine and Sister Thekla, *St Andrew of Crete and St Mary of Egypt*, p.9).

"We are preserved from the dread of the absolute either-or." Never before have the holy icons been more important to the faithful than at the present time when we are surrounded by godlessness and temptation, immersed in the sounds and images of an increasingly schizophrenic world which seems determined to separate itself from Christ and His Gospel, a world which gives every impression of nearing its predestined end.

THE GREAT FATHERS OF THE FOURTH CENTURY AND THEIR SIGNIFICANCE FOR US TODAY

Protopresbyter John Nankivell

The first part of this article will attempt to give an idea of the diversity of the writings of some of the Fathers of the fourth century; the second will touch on the qualities that characterise their life and work; and the third will say something of 'their significance for us today.'

A. Extracts from their writings

Christ is born, glorify Him

Christ from heaven, go to meet Him

Christ on earth, be ye lifted up

Let the heavens rejoice and the earth be glad

Because of Him who is of heaven and is now on earth

Old things have passed away, behold all things are becoming new

The letter gives way and the spirit comes to the fore

He who was without a mother, being begotten of the Father before the ages

Now becomes without a father, being born of the virgin

[St Gregory Oration 38 tr Hopko The Winter Pascha SVS 1984 p 25]

When we hear these extracts from a sermon of St Gregory the Theologian, we feel like singing them. And this is precisely what we do every year in the Christmas Matins, and in fact at every matins from the feast of the Entry of the Theotokos on 21st November:

Χριστός γεννάται δοξάσατε

Χριστός εξ ουρανού απαντήσετε

Χριστός επι γῆς υψώθητε.....

The immediacy, the depth, the vigour and the lucid eloquence of his words mean that they move effortlessly into the liturgical poetry of the Church.

And this is no accident. All the Fathers we are considering had enjoyed an education at the highest level in the age called by scholars 'the Second Sophistic', second only to the golden times of classical Greece. All had sat at the feet of the leading teachers of their day: St Basil and his friend St Gregory in Athens; St John Chrysostom in Antioch with Libanius, renowned throughout the world then and by posterity as the most eloquent, learned and rigorous of teachers; and St Ambrose from the leading exponents of the classical curriculum in the Latin west. They were all at home with the classical poets, philosophers, orators and play-writers, the eloquence of whose work was ever before them as an inspiration and guide.

They were aware of the responsibility that their privileged education and exceptional gifts laid upon them. Their sermons

and writing were for a particular place and time: but they created works that could act as models for any bishop or preacher, not only of their own day, but for subsequent generations. Five hundred years later in Thessaloniki, for example, we find 'Constantine the Philosopher' - St Cyril, whose name was taken to describe the alphabet 'cyrillic' which he devised in order to take the Gospel to the Slavs - learning the writings of St Gregory the Theologian, and addressing him: 'Oh Gregory, man in body and angel in spirit...be my teacher and my enlightener'.

In his old age, St Gregory 'edited a selection of his letters as examples of epistolary art, and a collection of orations that cover all the major needs of preaching for a hierarchy: encomia, consolations, doctrinal instructions, missionary apologetic, political intervention, and invective.' [McGuckin p 117f]. Their writings have inspired, informed, instructed and encouraged Christians in every generation from their own until the present. Take this little section from a letter of St Basil written to console a father on the death of his son

His life is not destroyed: it is changed for the better.

He whom we love is not hidden in the ground: he is received into heaven

The time of our separation is not long, for in this life we are all travellers on a journey, hastening on to the same shelter.

He has outstripped us on the way, but we all travel the same road and the same hostelry awaits us all. [Letter 5. To Nektarios on the death of his son]

These words could be spoken at a funeral today, or at any time in the 1600 years since they were written.

Those who have studied theology know some of the Fathers' writings on the Faith, in particular their teaching on the Holy Trinity. St Ambrose wrote definitive works on the Faith, St Basil's work 'On the Holy Spirit' was critical to the life of the Church in its struggle with the 'Pneumatomachians' and the finalisation of the Creed at the Second Ecumenical Council of 381. This short extract from an oration of St Gregory the Theologian gives an idea of this side of their work:

'So it is that we worship the Father, the Son and the Holy Spirit. We observe the individual distinctions, while numbering the Godhead as One. We are careful not to confound the three into one, so that we might not fall ill with the Sabellian virus. Nor do we divide the Godhead into three different realities, in case we suffer from the Arian madness... We occupy the middle ground, observing the correct boundaries of righteousness.' [St Gregory Oration 20.5]

Note the reference to the 'virus' and 'madness' of the heresies. The Fathers did not work in the quiet of their study: their

writing was forged in the furnace of fierce, sometimes violent, conflict. The Arian Emperors were persecuting the 'Nicaeans' and many of the major dioceses were run by heretics. Gregory on his arrival as archbishop in Constantinople had to set up a church in a private house, as all the churches of the city were in the hands of the Arians. And at his very first Pascha in 380 the Arian mob stoned the congregation, smashed the altar and desecrated the holy vessels. One of his bishops was outraged and wanted to prosecute the aggressors. This is what St Gregory wrote to him:

Certainly what happened was dreadful, our altars were insulted, our mysteries disturbed...it is important to obtain penalties for those who have wronged us.

But it is far greater and more Godlike to bear with injuries. The former course curbs wickedness, but the latter makes men good [letter to Theodore of Tyana]

And he proceeds to give him many examples of forgiveness from the Scriptures.

Shortly after this St Gregory was visited by a young man, who came with a group of well-wishers when he was ill in bed. When the others left, he wept inconsolably, and Gregory wept with him, and after their tears, the man confessed that he had come with the intention of assassinating him:

'I was shocked to hear this, but managed to say something to absolve his crime. May God save you. It is nothing special that I should be kind to you, my assassin, since I too have been saved. Your rashness has made you mine. Henceforward look to how you can be a credit to God and to myself.' [de vita sua 1466-1471 PG 37.1129 tr McGuckin p 259]

We see here not only the sensitive and eloquent preacher, but a man of courage, who has the Gospel commandment to forgive deeply rooted in his heart.

You will have noticed that we know a great deal about the lives of these Fathers. They lived, of course, in momentous times and many of the events in which they were involved are recorded. But we are often given intimate insights into their thoughts and feelings from their many letters; they were all voluminous letter writers and many of these letters have been preserved, we have 366 of them ascribed to St Basil, for example. Listen to this extract from one of his letters to his friend Gregory, telling him about the beauty of his quiet retreat in Pontus:

There is a lofty mountain covered with thick woods, watered towards the north with cool and transparent streams. A plain lies beneath, enriched by the ever-flowing waters, and skirted by a rich profusion of trees, thick enough to be a fence; so as to surpass even Calypso's island, which Homer seems to have considered the most beautiful spot on earth. However, the chief praise of the place is, that being happily disposed for produce of every kind, it nurtures what to me is the sweetest produce of all, quietness....Does it not strike you what a foolish mistake I was near making when I was eager to change this spot for your Tiberina [near Gregory's home at Arianzus], the very pit of the whole earth? [Letter 14 tr by Newman with slight modification]

Note the little dig about Gregory's homeland! In an earlier letter, he said how difficult it was 'to get quit of myself....I

carry my own troubles with me'; so leaving the city 'with its countless ills' for the solitude of this beautiful place, was not, in itself, a solution. What is required is 'separation from the world' and 'preparation of the heart' by the unlearning of prejudices'. [extracts from Letter 2]

As leading churchmen of their day, they all had huge responsibilities for the direction, management and administration of large dioceses. St Basil established a famous monastery and his monastic rule holds to this day. Some of their letters include important theological expositions; a major discussion of the meaning of the technical terms 'ousia' and 'hypostasis', for example, is to be found in a letter of St Basil to his brother Gregory of Nyssa. Many more deal with practical issues that need resolution, advice, consolation or instruction. Some of St Basil's letters to Amphilochios, in answer to his questions about the discipline and order of the Church, have become part of definitive canon law. Notice how he introduces the first of these letters:

Even a fool, it is said, when he asks questions is counted wise. But when a wise man asks questions, he makes even a fool wise. And this, thank God, is my own case, as often as I receive a letter from your industrious self. For we become more wise and learned than we were before by asking questions, because we are taught many things we did not know; and our anxiety to answer them acts as a teacher to us.

This is very characteristic: the fathers never miss the chance to offer some uplifting thought on whatever topic is under consideration. Here are a few examples of the 84 canons, with their numbers, from these letters:

II The woman who purposely destroys her unborn child is guilty of murder. With us there is no nice enquiry as to its being formed or unformed. The punishment, however of these women should not be for life, but for the term of ten years. And let their treatment depend not on the mere lapse of time, but on the character of their repentance.

LVI The intentional homicide, who has afterwards repented, will be excommunicated from the sacrament for twenty years.

LVII The unintentional homicide will be excluded for ten years from the sacrament.

LXXII He who has entrusted himself to soothsayers, or any such persons, shall be under discipline for the same time as the homicide. [Letters 188, 199 & 217]

It is possible in this article to give only a tiny glimpse into this vast and varied literature. All the Fathers preached homilies and wrote commentaries on the Scriptures. This major part of their work is represented in this last extract. It is from St John Chrysostom's third homily on St Matthew, where he is dealing with the genealogy of our Lord. He turns to the extraordinary inclusion of Judah as the father of the twins by his daughter-in-law Tamar.

Why do you bring up this dreadful story with its account of unlawful intercourse? If we were recounting the family tree of a mere man, we would naturally have been silent about such a thing. But, if of God Incarnate, so far from being silent, we should make a glory of them, showing forth His tender care, and His power. Yea, it was for this cause He came, not to escape our disgraces, but to bear them away. It is not only

that He took flesh upon Him, and became man, that we justly stand amazed at Him, but because He vouchsafed to have such kinsfolk, being in no respect ashamed of our evils.

B. How can we characterise these great fourth century Fathers?

They all studied at the greatest centres of learning and had a great love of learning, all could have been leaders in academic or political life: yet all embraced the life of ascetical struggle. They could move the whole Empire with their eloquence; the people flocked to hear them, applauded their brilliant homilies and recorded their words, but they did not get carried away by their own eloquence. [One thing we need to be aware of, however, is the difference between the conventions of fourth century rhetoric and those of our own times, especially in English. They gloried in hyperbole: we tend to under-statement. There have been serious mis-representations of their work, in particular of St John, who is sometimes portrayed as a father of anti-semitism, because of the words he used of the judaising Christians (not the Jews) of Antioch.] They used their eloquence, but never lost sight of the 'one thing necessary', their commitment to the Truth.

In very different ways, they exerted leadership: St Basil and St Ambrose through their energetic example, their organisational and diplomatic skills; St Gregory and St John through the power, subtlety and beauty of the spoken word, but all retained their humility. They loved God with the fullness of their being, knowing God's infinite love for His world, and all showed the courage of the martyr. When the whole power of the imperial house was against them, when their tiny flock was surrounded by ravening wolves, they were not discouraged. All were prepared to witness to their Lord even if it meant death, as it did for St John, who died from ill-treatment in exile.

C So what is their significance for us?

I suggest three answers. First, we should, like them, embrace, celebrate and draw on all true learning. All true learning is of God, of the Logos, the reason that underlies all things. Many of you have a deep knowledge in your own field of study and research. We should, like the Fathers, draw on our learning and engage full-bloodily and critically with the intellectual and cultural issues of the day.

Sometimes we hear the Three Hierarchs praised as great exemplars of the Hellenic tradition. And so they are. For them, of course, the term *Ἕλληνες* refers to the Pagans, and they were educated by the leading pagan teachers of the day: but they submitted everything to their understanding of the Christian faith. So St Gregory of Nyssa in his *Life of Moses* says

...there are certain things derived from profane education which should not be rejected.... Indeed moral and natural philosophy may become at certain times a comrade, friend and companion of life to the higher way, provided that the offspring of this union introduce nothing of a foreign defilement.... For example, pagan philosophy says that there is a god, but it thinks of him as material. It acknowledges him as creator, but says he needed matter for creation....good doctrines can become contaminated by profane philosophy's absurd additions. [r

Classics of Western Spirituality Paulist Press 1978]

So, secondly, we need discernment, and this we can develop by drinking deeply at the spring of the holy tradition. To know whether an idea is an 'offspring' of 'foreign defilement', we need to follow the example of the Fathers and immerse ourselves in the Holy Tradition of the Church. We may be giants 'in our academic studies, but remain pygmies in our theology; we can grasp the complexities of modern physics, but remain babies in our knowledge of the church. The enemies of the church often know much more than we do, as did the learned Arians of the fourth century. In one sense we need to know only the simple truths of the Gospel. St Basil said that he had 'wasted nearly all my youth in acquiring the wisdom made foolish by God. Then, like a man roused from deep sleep, I raised my eyes to the marvellous light of the truth of the Gospel, and I perceived the uselessness of the 'wisdom of the princes of this world, that come to nought' [Letter 223]. It is a question of priority and perspective; St Basil, in fact, made full use of the wisdom of the world, but it was always subordinated to the Gospel.

So, let us get to know the prayers and hymns, the psalms and scriptures, read the Fathers, engage with the issues. It's not difficult today. We have people to turn to for help; we have libraries with all the books we need; on the web we can hear and read many great and helpful things. It's not difficult. You don't know what *katavasia*s and *apolytikia* are? So find out. They are just a couple of technical terms. In your academic work you absorb 20 of these before breakfast!

And always keep in mind a central truth about knowledge, epistemology as the philosophers call it. However much we know, we never get far below the surface and our understanding is always limited; tomorrow we may come across new evidence that undermines our current theory. The Fathers were deeply aware of this. Positive statements about the faith are seen in the context of the fundamental truth that God is *ἄνεκφραστός, ἀπερινόητος, ἀόρατος, ἀκατάληπτος*, [Anaphora in the liturgy of St John Chrysostom]. Fundamental realities are beyond the grasp of our mind, and cannot adequately be expressed in words.

Thirdly, and finally, let us emulate the Fathers in their courage in the face of adversity. We tend to contrast our complex world with its scattered and weak Christian communities with the great Christian Empire of the fourth century. Your reading will show you the great complexity and fluidity of this period. Had Julian, the apostate Emperor, the fellow-student of Sts Basil and Gregory, not died in battle with the Persians, in the third year of his reign, the church might have sustained decades of persecution. What a tiny flock was there for Gregory in Constantinople, surrounded by ravening wolves, and the greatest preacher the Church has ever known died from ill-treatment in exile.

Reading

Nicene and Post Nicene Fathers This nineteenth century translation was re-printed in recent times and can easily be found. The quotations in this article are from here, unless otherwise indicated.

John McGuckin St Gregory Nazianzus, an intellectual biography SVS 2001

GOYGB- The Future of our Faith

The Greek Orthodox Youth of Great Britain (GOYGB) is an organisation dedicated to nurturing the faith of all Orthodox Youth in the UK.

GOYGB has been running since 1992, with the blessing of Archbishop Gregorios, and is dedicated to St Silouan the Athonite. It was originally founded by a group of young Orthodox Christians who attended the Essex Monastery of St John the Baptist. The founders recognised that for Orthodox children, it was necessary to provide the correct environment for them to grow in their Orthodox faith.

What does GOYGB do?

GOYGB runs several activities throughout the year, the main event being the GOYGB Summer camp. In addition to this, there are camp reunions, leadership meetings and fundraising events.

Every Summer, for two weeks, the GOYGB Summer camp allows young Orthodox Christians to live in a loving environment in which they can learn more about their faith and develop close, life-long friendships with their Orthodox peers.

This years GOYGB Summer camp: Tues 26th July- Thurs 4th Aug.

What happens at GOYGB Sumer camp?

During the Summer camp the children share a tent with other Orthodox Christians of their age. They attend lessons on the teachings of the Orthodox Church with a range of people, including our clergy members, Fr Stephan Maxfield, Fr Luke Holden and Fr Christodoulos Christodolou, and also with Nuns, Presbyteras and the leaders from the camp. Recent topics have included 'The Liturgy', 'What makes us Orthodox?', and 'The Resurrection.'

At camp everybody prays together, morning and evening and at mealtimes. We also have the Blessing of a visit from Archbishop Gregorios and the opportunity to celebrate the Liturgy together. Since children from a variety of backgrounds attend, most of who have grown up in the UK, the primary language used is English.

In addition to attending to the children's spiritual needs, the camp provides an environment to nurture confidence and skills and to teach participants valuable tools for everyday life.

There are many opportunities to take part in a variety of activities, such as Quad biking, white water rafting, football tournaments, camp Olympics, a variety of arts and

craft workshops and archery. Other fun activities include performing in St.'s plays, designing a stall or activity for the rest of camp to utilise at the Summer fete, providing entertainment during the talent show and having a sing song around the campfire.

All participants are expected to perform daily duties with the other members of their tent, as well as being responsible for maintaining their tent. In this way they learn the necessity of team work and the importance of each member of the community.

GOYGB is always looking for new, enthusiastic, faithful people to get involved. COULD THIS BE YOU?

If you wish to find out more about volunteering for GOYGB contact Zoe Holden: info@goygbcamp.org.uk.

Where does GOYGB Summer Camp take place?

The Summer Camp takes place near Much Wenlock, Shropshire, in a field acquired with the Blessings of

Archbishop Gregorios. GOYGB acquired this site for use a few years ago, and has strived to nurture God's creation by using environmentally friendly products, planting a range of fruit trees and trees for coppicing, and by allowing sheep to graze on the field, encouraging a range of wildlife to flourish.

Fundraising

At present EVERYTHING is under canvas or mobile (including the kitchen and toilet/wash facilities), and therefore needs to be erected at the start of camp and carefully taken down and put away at the end of camp. Whilst this is great fun, and allows members to experience life without the luxuries of modern day living, it is extremely time consuming and means that at present the camp can only admit a limited number of participants. We are therefore aiming to erect a building that will provide kitchen, toilet and wash facilities, as well as an indoor area that can be utilised during extreme British weather conditions.

The proposed building will aim to be self sufficient and environmentally friendly, utilising solar energy (at the moment the campsite does not have any electricity).

This building will, of course, cost money, and WE NEED YOUR HELP!

GOYGB already organises a range of fundraisers, but we also need to consider the needs of families who can not afford to pay the full cost of camp, but who equally deserve to attend. We are therefore appealing to YOU- the families and parish members of Orthodox Youth in the UK, to help us with our building fund.

- Can you afford to give a few pounds?
- Are you able to organise a fundraising event in your parish or area?
- Are you able to organise a collection for GOYGB?

The youth are the future of the Orthodox Church, and it is vital that we nurture their faith and love and understanding of the Church.

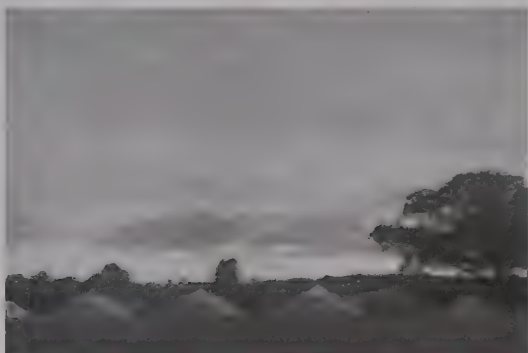
For more information or to make a donation:

Contact: Zoe Holden

Email: info@goygbcamp.org.uk

Telephone 07816859812

Or check out our website www.goygbcamp.org.uk

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - NEWS

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ
(Πηγή: www.romfea.gr & www.amen.gr)

Άνασυγκρότησις Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

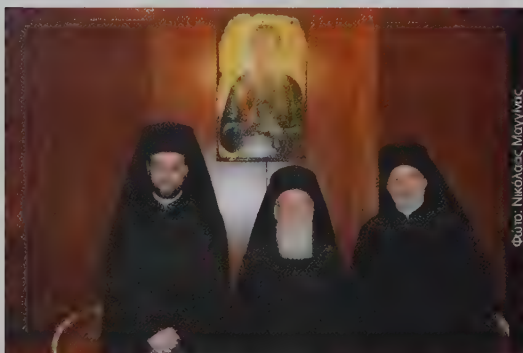
Γενομένης τῆς τακτικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, αὕτη ἀποτελέσθη, διὰ τὸ ἐξάμηνον 01.03.2011 – 31.08.2011, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιώτητος, ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν:

Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Ἀθανασίου
Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγορίου
Θεοδωρουπόλεως κ. Γερμανοῦ
Τρανουπόλεως κ. Γερμανοῦ
Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Ἀμβροσίου
Ίμβρου καὶ Τενέδου κ. Κυρίλλου
Περγάμου κ. Ἰωάννου
Πριγκηποννήσων κ. Ἰακώβου
Ἰκονίου κ. Θεολήπτου
Ἀγίου Φραγκίσκου κ. Γερασίμου
Ρεθύμνης καὶ Ἀλύποταμίου κ. Εὐγενίου
Κορέας κ. Ἀμβροσίου

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου 2011

Ἐκ τῆς Ἀρχιεραγματείας
τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

Ἐξελέγησαν Δύο νέοι Μητροπολίτες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Φωτ.: Νικόλαος Μανώλης

Ἐξελέγησαν παμψηφεί, ἀπὸ τὴν Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, σέ Μητροπολίτη Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου κ. Στέφανος καὶ σέ Μητροπολίτη τῆς Μητροπόλεως Προύσης ὁ Ἀρχιεραγματεάς τῆς Συνόδου κ. Ἐπιδοκφόρος. Τὸ Μικρὸ καὶ τὸ Μεγάλον Μήνυμα καὶ τῶν δύο Ἐφηρισμένων Μητροπολιτῶν ἔγινε αὐθημερόν, παρουσία τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἰσηγήθηκε στὴν Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδο τὴν ἐκλογή τῶν δύο νέων Μητροπολιτῶν ἔν τῃ πεποιθῇ ὅτι ἀμφότεροι θὰ συνεχίσουν καὶ ὡς Ἱεράρχαι τοῦ Θρόνου, καὶ δὴ ἐν τῇ ἐνταῦθα ἀπὸ αἰώνων ἔδρᾳ αὐτοῦ, νὰ διακονοῦν αὐτῶ ἐν αὐταπαρνήσει, ἐν ἐνθέῳ ζήλῳ καὶ ἐν καρποφορίᾳ πολλῇ, ὥστε νὰ συνεχίζηται ἡ ζωὴ, ἡ παράδοσις καὶ ἡ προσφορά αὐτοῦ τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακράν, εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ σωτηρίαν ψυχῶν, ὑπὲρ ὧν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε! Ὡς Ἀρχιεραγματεάς προήχθη ὁ μέχρι τοῦδε Ὑπογραμματεάς Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς, ὡς Ὑπογραμματεάς ὀνομάστηκε ὁ Κωδικογράφος Πανοσιολ. Διάκονος κ. Ἰωακείμ καὶ ὡς νέος Κωδικογράφος στὴν θέση αὐτοῦ, ὁ Πανοσιολ. Διάκονος κ. Παΐσιος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
(Πηγή: www.romfea.gr)

Ὁ Μητροπολίτης Τριπόλεως κ. Θεοφύλακτος ἀρνήθηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὸ ποίμνιό του

Με τὴν πρωτοβουλία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Τριπόλεως κ. Θεοφύλακτου, πραγματοποιήθηκε στὴν Ἑλληνικὴ Πρεσβεΐα Τριπόλεως σύσκεψη, πού σκοπὸ εἶχε τὴν διασφάλιση τῶν Ἑλλήνων τῆς Τριπόλεως, τῆς Βεγγάζης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπόλοιπης Λιβύης, ἀπὸ τυχόν βιαιότητες πού μπορεῖ νὰ ὑποστοῦν ἀπὸ ἀκραῖα παρακρατικά στοιχεία, αὐτὲς τὲς δύσκολες ὥρες πού ἡ Λιβύη διανύει τὴν μεγαλύτερη κοινωνικὴ κρίση καὶ ἀναστάτωση στὴν ἱστορία της, με ἑκατοντάδες νεκρούς.

Στὴν σύσκεψη συμμετεῖχαν: ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξιος-Παῦλος Στεφάνου, ὁ Ἀρχιμ. Ἰωακείμ Βασιλάκος (Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως), ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Τριπόλεως κ. Δημήτριος Ἀναστασίου, ἡ Διευθύντρια τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων Τριπόλεως καὶ ὅλο τὸ Διδακτικὸ προσωπικόν.

Προτάθηκε ἀπὸ τὸν Ἐξοχώτατο κ. Πρέσβυ, ἡ μετακίνηση τῶν Ἑλλήνων με πολεμικὸ Ἑλληνικὸ ἀεροσκάφος C-130 καὶ ἡ μεταφορά τους στὴν Ἑλλάδα.

Κάποιοι συμφώνησαν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἑλλάδα, φοβούμενοι γιὰ τὴν ζωὴ τους, ἐνῶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Θεοφύλακτος ἀρνήθηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὸ Ποίμνιό του τὲς δύσκολες αὐτὲς ὥρες.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
(Πηγή: www.romfea.gr)

Ἀνακοινωθέν Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου συνήλθε στὴν πρώτη τακτικὴ τοῦ ἔτους συνεδρία, ὑπὸ τὴν προεδρία τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Χρυσόστομου καὶ ἀσχολήθηκε με τὰ ἑξῆς θέματα:

1) Μελέτησε τὲς Ἐκθέσεις τῶν Ἀρχιερέων γιὰ τοὺς διαλόγους, στοὺς ὁποίους αὐτοὶ συμμετέσχον κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος 2010.

2) Ἐνέκρινε τὰ μέλη τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, τὰ ὁποῖα εἰσηγήθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς-Πρόεδροι τῶν ὡς ἄνω Ἐπιτροπῶν, ὅπως διαλαμβάνεται στὸν νέο Καταστατικὸ Χάρτη.

3) Συζήτησε τὸ θέμα τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, καθὼς καὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Ἱερῶν, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς οικονομικῆς κρίσης, καὶ ἔλαβε τὲς δέουσες ἀποφάσεις.

4) Μελέτησε καταγγελίες ἐκπαιδευτικῶν, οἱ ὁποῖοι μετέχουν στὰ σχετικὰ ἐνημερωτικὰ σεμινάρια, γιὰ τὸ περιεχόμενο τῶν νέων ἀναλυτικῶν Προγράμμάτων, καὶ ἀνέθεσε στὴν Ἐπιτροπὴ Παιδείας τὴν περαιτέρω διερεύνηση τοῦ θέματος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Πηγή: www.romfea.gr)

Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος: «Ἡ Ἐκκλησία προσφέρει. Δὲν ὑπόσχεται»

Αὐτὸ τὸ μήνυμα ἀπευθύνει ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέσα ἀπὸ τὴν νέα ἐγκύκλιον «Πρὸς τὸν Λαόν», πού ἐξέδωσε καὶ ἀναφέρεται στὸ φιλανθρωπικὸ τῆς ἔργου.

«Τὸ Φιλανθρωπικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι θέμα ψυχροῦ νομικισμοῦ, πού μπορεῖ στὴ θεωρία νὰ ὑπόσχεται πολλά, ἀλλὰ στὴν πράξιν νὰ γίνονται λίγα. Οἱ πιστοὶ δὲν χρειάζονται νόμους καὶ διατάξεις νὰ τοὺς πιέζουν γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν ἀγάπην τους πρὸς τοὺς ἀνθρώπους» τονίζει χαρακτηριστικὰ ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἡ ὁποία ἀνακοινώνει ὅτι δαπανᾷ 100 ἑκατομμύρια εὐρώ ἑτησίως «γιὰ τὴν συντήρηση καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν Εὐαγῶν Ἰδρυμάτων καὶ ὅλο τὸ φιλανθρωπικὸ καὶ κοινωνικὸ πρόγραμμα τῆς Ἐκκλησίας». Στὴν ἐγκύκλιον

της, ἡ Ἱερά Σύνοδος κάνει ἐκτενεῖς ἱστορικές ἀναφορές στήν φιланθρωπική δράση τῶν μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ Μέγας Βασίλειος καί ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ & Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

Ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος κ. Δρούτσας στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας

Ὁ Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, κ. Δημήτριος Δρούτσας, ἐπισκέφθη τήν 17η Φεβρουαρίου 2011, τόν Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγόριο. Συζήτησαν ποικίλα θέματα περί τῆς Ὁμογένειας, τῆς Ἐκκλησίας, τῶν πραγμάτων στήν Ἑλλάδα καί τῆς Οἰκονομίας. Ὁ κ. Ὑπουργός, ζήτησε ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Γρηγόριο, νά προτείνει, σέ ὅσους πρόκειται νά ταξιδεύουν στήν Ἑλλάδα, νά ἐπισκεφθοῦν τό νέο Μουσεῖο τῆς Ἀκρόπολης, γιά τό ὅποιο ὁ Σεβασμιώτατος ἐξέφρασε τόν θαυμασμό του καθώς τό ἐπισκέφη στό παρελθόν. Στό πλαίσιο τοῦ ταξιδίου του στό Λονδίνο, ὁ κ. Δρούτσας, εἶχε συναντήσεις μέ τό νέο ἡγέτη τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος Ἐντ Μίλμπαντ, μέ τό Βρετανό ὁμολόγο του Γουίλιαμ Χέιγκ, μέ τόν Ἑλληνα Γενικό Διευθυντή τοῦ Διεθνoῦς Ὁργανισμοῦ Ναυτιλίας (ΙΜΟ) Εὐθύμιο Μητρόπουλο καί μέ τό Βρετανό ὑφυπουργό Ἐξωτερικῶν κ. Ντέιβιντ Λίντινγκομ.

Ὁ πρόεδρος τῆς Παγκόσμιας Διακοινοβουλευτικῆς Ἑνώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ» κ. Γιάννης Πανταζόπουλος στόν Λονδίνο

Ὁ πρόεδρος τῆς Παγκόσμιας Διακοινοβουλευτικῆς Ἑνώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ» κ. Γιάννης Πανταζόπουλος καί ὁμοσπονδιακός βουλευτής τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος τῆς Αὐστραλίας, βρέθηκε πρόσφατα στό Λονδίνο.

Στό πλαίσιο τῶν ἐπαφῶν του, διοργανώθηκε συνάντηση ἀπό τήν Εὐρωβουλευτή τοῦ Συντηρητικοῦ Κόμματος κα Μαρίνα Γιαννακουδάκη στό γραφεῖο της, στό βόρειο Φίντσεϊ τοῦ Λονδίνου.

Στήν συνάντηση αὐτή, παρευρέθηκε ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγόριος, καθώς καί σημαντικοί παράγοντες τῆς Ὁμογένειας, γιά νά καλωσορίσουν τόν κ. Πανταζόπουλο, ἀλλά καί γιά νά παρακολουθήσουν τήν ὑπ' αὐτόν παρουσίαση τῶν ρόλων καί τοῦ ἔργου τῆς Παγκόσμιας Διακοινοβουλευτικῆς Ἑνώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Ἡ Ἑλληνοκυπριακῆς καταγωγῆς ἀντιδήμαρχος τοῦ Μπάρνετ κα Λίζα Ράττερ, ὁργάνωσε δεξίωση πρὸς τιμή τοῦ κ. Πανταζόπουλου στό οἶκμα τοῦ Δημαρχείου στό Χέντον, παρουσία καί τοῦ Προέδρου τοῦ Διττύου Ἑλλήνων Αἰρετῶν Αὐτοδιοίκησης τῆς Εὐρώπης, Γιώργου Κοντορίνη, ὁ ὁποῖος πραγματοποιοῦσε, τήν ἴδια περίοδο, ἐπίσκεψη στό Λονδίνο.

Ἕνα χρήσιμο καί ἀξιόλογο ἔργο γιά τήν Ἀρχιεπισκοπή: www.churchvoice.co.uk

Πρόκειται γιά τήν ἱστοσελίδα τῆς ἐκπομπῆς «Ἡ Φωνή τῆς Ἐκκλησίας», ἀλλά καί γενικότερα ὅλων τῶν ἐκπομπῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων & Μεγάλης Βρετανίας, στόν Ἑλληνικό Ραδιοφωνικό Σταθμό τοῦ Λονδίνου LGR 103.3 FM! Ἡ «Φωνή τῆς Ἐκκλησίας»

εἶναι ἡ ἐπίσημη ἐκπομπή τῆς Ἑλληνορθόδοξης Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καί Μ. Βρετανίας στόν Ἑλληνικό Ραδιοφωνικό Σταθμό τοῦ Λονδίνου LGR 103.3 FM!

Στήν ἐν λόγω ἱστοσελίδα, ὁ ἐπισκέπτης μπορεῖ νά βρεῖ ἕνα σύντομο ἱστορικό τῆς ἐκπομπῆς, βασικά στοιχεῖα γιά τίς ὁμάδες τῶν ὁμιλητῶν καί, τό σημαντικότερο: ἕνα μεγάλο ἡχητικό ἀρχειο τῶν ἐκπομπῶν ἀπό τό Σεπτέμβριο τοῦ 2010 μέχρι σήμερα, τό ὅποιο ἐμπλουτίζεται κάθε ἐβδομάδα, ἔτσι ὥστε νά ἔχει τή δυνατότητα ὁ ἀκοαστής νά τίς ἀκοῦει ὅποιαδήποτε στιγμή, ἀκόμη καί ἂν δέν βρίσκεται μέσα στήν ἐμβέλεια τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ LGR.

Ἐπίσης, στήν ἱστοσελίδα αὐτή, ὁ ἐπισκέπτης μπορεῖ νά βρεῖ μεγάλο ἡχητικό ἀρχειο ἀπό τήν ἐκπομπή "Ἀγιολόγιο", πού παρουσιάζει καθημερινά ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καί Μ. Βρετανίας κ. Γρηγόριος, καθώς καί τό ἡχητικό ἀρχειο τῶν ἐκπομπῶν "Ἀπό τήν Ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας" πού ἐπιμελεῖται καί παρουσιάζει ὁ Μουσικολογιάτατος Πρωτοπρ. Ἰωσήφ Παλιούρας. Ὁ σχεδιασμός εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἀπό τόν Πρεσβύτερο Παῦλο Γρηγορίου, τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ στό Λονδίνο. Νά σημειωθεῖ πῶς τά ἐτήσια ἐξόδα τῆς Φιλοξενίας (Hosting) καί τοῦ Domain Name (Διεύθυνση www.churchvoice.co.uk) εἶναι μία προσφορά τοῦ ἰδίου.

Pan-Orthodox Vespers

The annual Pan-Orthodox Vespers for the Sunday of Orthodoxy was held this year at the Russian Orthodox Cathedral of the Dormition of the Mother of God and All Saints, Ennismore Gardens, London, on 13th March. The homily was given by Hieromonk Nicholas (Sakharov) of the Monastery of St John the Baptist in Essex. Hierarchs, clergy, choirs and laypeople from various Orthodox traditions took part in the Service, which was followed by a meal in the Russian Community's Church Hall.

Service for the reception of the relics of St Philoumenos the New Martyr

A Ceremony for the reception of the relics of St Philoumenos the New Martyr (died in 1979) was held at the Greek Orthodox Church of St Demetrios the Great Martyr, Edmonton, Middlesex, on 26th and 27th February. The Rt Revd Bishop Athanasios of Troparou presided at the Great Vespers and Artoklasia in memory of the saint on Saturday, 26th February. On Sunday, 27th February, His Eminence Archbishop Gregorios presided at the Divine Liturgy and Service for the Reception of the Relics.

HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS' DIARY

JANUARY

1. In the morning, His Eminence Archbishop Gregorios celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater, following which he presided at the Te Deum for the New Year and the cutting of the St. Basil's Cake (Vassilopitta). In the afternoon, he presided at the Cutting of the St. Basil's Cake at the headquarters of the Greek-Cypriot Brotherhood in North Finchley.
2. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Nectarius in Battersea and cut the St. Basil's Cake, being entertained to lunch by the Community afterwards.
4. In the morning, he presided at the Hours of Epiphany, read in anticipation in the Chapel of the Archdiocese. At midday, he entertained Alexandros Prokopiou to lunch. In the late afternoon, he presided at a meeting of the committee for the Revision of the Archdiocesan Constitution.
5. In the morning, he presided at the Great Water Blessing of Epiphany in the Chapel of the Archdiocese. In the afternoon he received Andreas Michael.
6. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Holy Cross & St. Michael the Archangel, and at the Great Water Blessing held in continuation. The Community entertained him to lunch afterwards.
7. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. John the Baptist in Hornsey on the occasion of its title feast, being entertained to lunch by the Community afterwards.
8. In the morning, he received Miss Maria Briana.
9. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Michael the Archangel in Margate, following which he presided at the 47th annual ceremony of Blessing the Sea, held at the Marine Sands. Later, he was a guest at the Luncheon organised by the Charter Trustees of Margate and the local Orthodox Community in the Main Hall of the Winter Gardens.
10. During the morning, he received David Burrowes (M.P. for Enfield, Southgate) and Mrs. Eugenia Spanos. At midday, he entertained Bishop Christophoros of Andiaea to lunch. In the afternoon, he received Miss Katerina Koriki. In the evening, he presided at a meeting of the Committee of the church of St. Panteleimon in Kenton (Harrow).
11. In the morning, he received Miss Marina Marinaki. Later, he presided at a Service of Supplication followed by a Memorial Service in the Chapel of the Archdiocese, for the family of Spyros Metaxas. In the afternoon he received Mrs. Parasceve Christophilopoulou, Hellenic deputy minister of Education (who was accompanied by the Hellenic Ambassador). In the evening, he presided at the Cutting of the Friends of Mount Athos' St. Basil's Cake at the Andipa Gallery in Knightsbridge.
12. In the morning, he received Miss Philomila Maniati & Loukas Evangelou.
13. In the morning, he received Protopresbyter Georgios Zapeirakos & Modestakis Pilavas. In the afternoon, he presided at the Cutting of the St. Basil's Cake at the headquarters of the National Bank of Greece in the City.
14. In the morning, he presided at the funeral of Evangelos Pilavas at the Cathedral of All Saints in Camden Town. Returning to the Archdiocese, he entertained Deacon Dionysios-James Higgs to lunch. In the evening, he was a guest at a Dinner given by the Nikaeon Club at Church House Westminster in honour of Cardinal Walter Kasper.
15. During the morning, he received the Monk Elias and Miss Maria Briana. In the evening, he was entertained to supper by Andreas Christodoulou at his home in East Finchley.
16. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Athanasius & Clement in Cambridge, being entertained to lunch by the Community afterwards at their Centre in Mill Road and presiding at a meeting to discuss the appointment of a fund-raising committee.
17. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Anthony & John the Baptist in Holloway on the occasion of its title feast, being entertained to lunch by the Community afterwards.
18. In the morning, he received Kypros Charalambous, Educational Attaché of the Cyprus High Commission. At midday, he was the guest of Bishop Athanasios of Tropaëou at a luncheon held on the premises of the Community of St. Barnabas in Wood Green on the occasion of his nameday. Afterwards, he visited Protopresbyter Andreas Hadjisavi, a patient at University College Hospital London. Returning to Thyateira House, he received Bishop Porphyrios of Neapolis and, later, Panagiotis

Profis.

19. He received Andreas Avgoustis and Kyriakos Aristotelous during the morning and Mrs. Heleni Trapelidi in the afternoon.
20. In the morning, he received Panagiotis Toffis. In the early evening, he presided at the Cutting of the Greek Shipping Co-operation Committee's St. Basil's Cake at the Baltic Exchange in the City.
21. During the afternoon, he received Father Kyprianos Mega & Miss Carmen Irofte and Nikolaos Skordilis. In the evening, he presided at the Cutting of the Hellenic Centre's St. Basil's Cake in the Centre's Great Hall, which was followed by a Greek Evening.
23. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom, following which he presided at a Te Deum honouring Hellenic and Christian Letters. In the evening, he presided at the Cutting of the Ionian Society's St. Basil's Cake at the Andipa Gallery in Knightsbridge. Returning to Thyateira House, he entertained Dionysios Eliopoulos & Serif Habib to supper.
24. In the morning, he presided at a meeting of the newly-constituted 'Orthodox Herald' editorial committee. In the evening, he presided at Great Vespers at the Cathedral of St. Andrew in Kentish Town, following which he was entertained to supper by the Community.
25. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy in the Chapel of the Archdiocese on the occasion of his nameday, entertaining guests to lunch and throughout the rest of the day receiving the congratulations of his Flock and others.
26. At midday, he received Demetrios Afendakis. In the evening, he presided at Great Vespers at the church of St. Catherine in Barnet, following which he was entertained to supper by the Community.
27. At midday, he entertained Professor Ioannis Taiphakos of the University of Cyprus to lunch. In the afternoon, he received Father Nikolaos Bitsakis. In the evening, he presided at the celebration of Hellenic and Christian Letters, held in the Great Hall of the Hellenic Centre, at which Professor Ioannis Taiphakos was the keynote speaker.
28. In the afternoon, he received Dr. Savvoula Theocharous - Philippidou. In the evening, he presided at Great Vespers at the church of the Holy Apostles in Brookman's Park, following which he was entertained to supper by the Community.
29. In the evening, he presided at the Cutting of the Union of Lefkonikiates' St. Basil's Cake, held at the Elysée restaurant in London's West End, being entertained to supper afterwards.
30. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Three Hierarchs in Leeds on the occasion of its title feast, being entertained to lunch afterwards.
31. At midday, he presided at the Cutting of the St. Basil's Cake of the Community of the Three Newly-Revealed Saints in North Enfield, held at the Penridge Banqueting Suite in New Southgate, being entertained to lunch afterwards. In the evening, he presided at Great Vespers at the church of St. Demetrius in Edmonton, following which he was entertained to supper by the Community.

FEBRUARY

1. In the morning, he received Dr. Kyranna Nikitikaki. At midday, he received Metropolitan Kallistos of Diokleia, afterwards entertaining him to lunch. In the evening, he presided at Great Vespers at the Cathedral of the Nativity of the Mother of God in Camberwell, following which he was entertained to supper by the Community.
2. In the morning, he presided at the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green and preached the Word of God. Returning to the Archdiocese, he received Mrs. Anna Diamantopoulou, Hellenic Minister of Education and Religions. In the evening, he was present at a lecture delivered at the London School of Economics and Political Science by Mrs. Diamantopoulou.
3. In the morning, he presided at the funeral of Christakis Nicholas at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green. In the evening, he was present at the 20th annual Runciman lecture, delivered by Professor Stephanos Geroulanos at the Great Hall of the Strand Campus of King's College and entitled 'Byzantine Surgery, from Antiquity to the Present Day'.
4. In the morning, he received Bishop Zenon of Great Britain and Ireland of the Georgian Orthodox Church (who was accompanied by Mrs. Nana

- Sarajishvili). In the evening, he presided at the Cutting of the Hellenic Medical Society's St. Basil's Cake at the Hellenic Centre.
- 5 In the morning, he received Marios Karogian, speaker of the House of Representatives of the Republic of Cyprus.
 - 6 In the morning, he participated in the Divine Liturgy at the Georgian Orthodox cathedral of the Nativity of Christ the Saviour in Upper Clapton celebrated by His Beatitude Patriarch-Catholicos Ilya II of Georgia on the occasion of its consecration. In the evening, he received Miss Maria Habib, following which he was a guest at a Dinner held at the Dorchester in Park Lane in honour of Patriarch Ilya.
 - 7 At midday, he was a guest at a Luncheon given for Patriarch Ilya of Georgia by H.M. King Constantine of the Hellenes and Queen Anne-Marie at their Residence. In the evening, he entertained Patriarch Ilya and members of his suite to Dinner at Thyateira House.
 - 8 In the morning, he received Mrs. Diana Evans (Head of English Heritage's Places of Worship Advice Team) and Nick Chapple. In the afternoon, he was present at lectures delivered at the British Academy under the auspices of the British School at Athens – one by Professor Catherine Morgan entitled 'The Work of the British School at Athens in 2010' and the other by Professor Todd Whitelaw and entitled 'Surveying the Labyrinth: the Knossos Urban Landscape Project'. In the evening, he was present at the presentation of a book entitled 'The A.G. Leventis Foundation, Third Decade 1999-2008', held at the Hellenic Centre.
 - 9 In the morning, he received Mrs. Helle Habib, Miss Ismine Makinas & Demosthenis & Eirini Makinas. In the evening, he received Arghyros Arghyrou & Andreas Hadji-Mamas.
 - 10 In the morning, he received Archimandrite Iakovos Savva. At midday, he entertained Father Michael Seed to lunch. In the evening, he was present at a lecture delivered at the Hellenic Centre under the auspices of the Greek Archaeological Committee (UK) by Dr. Metaxia Tsiopoulou, entitled 'Petras : 25 years of excavations and studies in Minoan Siteia. The Settlements, the Palace, and the Cemeteries'.
 - 11 He received Protosphyter Vassilios Papathanasiou in the morning and Miss Roxane Comninos and her fiancé, Guy Whitby-Smith, in the afternoon. In the evening, he received Andreas Demetriou, Minister of Education and Culture of the Republic of Cyprus, together with members of the Cyprus Education Mission.
 - 12 In the morning, he participated at a meeting held at Lambeth Palace between Patriarch Ilya of Georgia and Dr. Rowan Williams, Anglican archbishop of Canterbury (with the participation of members of the patriarch's entourage and other Orthodox clergy in the United Kingdom). At midday, he entertained Father Stephen Platt to lunch at Thyateira House. In the afternoon, he received the committee of the Greek Orthodox Youth of Great Britain.
 - 13 In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Nicholas & Xenophon in Leicester, being entertained to lunch by the Community afterwards.
 - 14 In the morning, he was present at the inaugural session of a Seminar organised under the auspices of the Cyprus Educational Mission in Wood Green. Returning to Thyateira House, he received Pantelis Demosthenous. In the afternoon, he received Protosphyter Anastasios Salapatas (who was accompanied by his son, Demetrios).
 - 15 He entertained Dr. Elpis Christopher-Meridian & her husband to lunch at midday. In the evening, he presided at the Cutting of the School of Byzantine Music's St. Basil's Cake on the premises of the School in Wood Green.
 - 16 In the afternoon, he received Archimandrite Ioustinos Kephalaourous. In the evening, he presided at a meeting of the Governors of St. Cyprian's Greek Orthodox Primary School in Thornton Heath.
 - 17 In the morning, he received Demetrios Droutsas, Hellenic Minister of Foreign Affairs (who was accompanied by members of his entourage and the Hellenic Ambassador). Later, he received Archimandrite Victor Penel & his twin-brother, Prodromos the monk. In the afternoon, he received Coptic Metropolitan Seraphim of Glastonbury. In the evening, he received Nikolaos Hadjipateras.
 - 18 In the morning, he presided at the funeral of Petros Yiannoulous at the church of St. John the Theologian in Hackney. During the afternoon, he received Soterios Trichas, Andreas Avgoustis, Hieromonk Alexander Willis and Theodoros Veniamin. In the evening, he was present at reception, held at Margaret Thatcher House in North Finchley, to honour Ioannis Pandazopoulos, president of the World Hellenic Inter-Parliamentary Association.
 - 19 In the morning, he received members of the British Deanery of our Mother Church's Archdiocese of Orthodox Parishes of Russian Tradition

- in Western Europe. In the evening, he was present at an Ecumenical Service for Peace on the occasion of the feast of St. Sarkis, held at the Armenian church in Kensington, which was followed by a reception.
- 20 In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Neophytus in Duston (Northampton), being entertained to lunch by Georghios Kyriakidis afterwards, and had the opportunity to preside at a meeting of the church council.
- 21 During the morning, he received Konstantinos Tsevas and Theodoros Gizelis. In the evening, he received Kypros Nicholas & Akis Ioannidis, afterwards having lunch with them at the Assaha restaurant.
- 22 In the morning, he presided at a meeting of the London-based hierarchy, afterwards entertaining them to lunch. Later, he received Deacon Joseph Forbes. In the evening, he was entertained to supper by Mrs. Anthoula Xenophontos Melikos at her home.
- 23 He received Protosphyter Georghios Zaphirakos in the morning and Antonios Yerolemu and Louis Loizou during the afternoon.
- 24 At midday, he was entertained to lunch by Kypros Nicholas. In the evening, he was entertained to supper by Elias & Vassiliki Evagora at their home in Palmers Green.
- 25 In the morning, he received Mrs. Margaret Deyes. During the afternoon, he received Mrs. Eugenia Spanos and was interviewed by Jonathan Lovett & Doros Partasides (on behalf of the Cyprus Broadcasting Corporation) in connection with Kyriakos Mouskas. Later, he presided at the reading of Memorial Services for the Saturday of Souls in the Chapel of the Archdiocese. In the evening, he was present at the launch of 'Cyprus Remembered' by Reno Wideson, held at the Hellenic Centre.
- 26 In the morning, he presided at the reading of Memorial Services for the Saturday of Souls in the Chapel of the Archdiocese. Later, he was present at an Interfaith Celebration held at the Shabbat Morning Service at the West London Synagogue to mark 250 years of the Board of Deputies of British Jews. In the evening, he was present at a Dinner & Dance organised by the Association of Friends of Children with Heart Problems "Eleousa" at the Penridge Banqueting Suite in Wood Green.
- 27 In the morning, he presided at the reception of the relics of St. Philoumenos the New Martyr and celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Demetrius the Great Martyr in Edmonton, being entertained to lunch afterwards by the Community. In the evening, he was a guest at the Lefkara Association's Dinner & Dance held at the Hall of the Golders Green church.
- 28 He received Panikos & Xenia Herodotou in the morning, and Mrs Melissa Piral and Kyriakos Aristotelous during the afternoon.

During the months of January and February, His Eminence was represented by:

Bishop Athanasios of Tropaeou at a lecture delivered by the Speaker of the Cyprus House of Representatives (5/2) and an Anglo-Akanthou Aid Society celebration (12/2);
Archimandrite Theonas Bakalis at the cutting of the Lyceum of Greek Women's Vassilopitta (14/1);
Archimandrite Seraphim Papathanasiou at a fund-raising dinner for the church of St. Panteleimon in Harrow (6/2);
Archimandrite Vassilios Papavassiliou & Deacon Meliton Oakes at the visit of Mrs. Anna Diamantopoulou (Hellenic Minister of Education & Religions) to the East London Mosque (3/2);
Protosphyter Anastasios Salapatas at a Carnivaltide celebration organised under the auspices of the Peloponnesian Association (26/2);
Protosphyter Joseph Paliouras at a lecture delivered by Dr. Christain Troelsgaard at Royal Holloway (20/1);
Father Christos Stephanou at the Greek School of Erdington's Three Hierarchs' celebration (30/1);
Father Reghinos Charalambous at the St. Basil's Cake-cutting ceremony of the Tricomo Association (G.B.) (6/2); &
Deacon Meliton Oakes at Father Michael Seed's Silver Jubilee Mass at Farm Street church (18/1), the Tu Bi-Sh'vat celebration at the St. John's Wood Liberal Jewish Synagogue (19/1), the launch of Simon Sebag Montefiore's book 'Jerusalem : The Biography' (26/1), the Day of Prayer for Christians in Egypt (29/1), Father Michael Seed's Jubilee Celebration at the Pigalle Supper Club (1/2), a lecture delivered at Royal Holloway by Dr. Bettany Hughes (7/2), a concert of Georgian Folk Songs in honour of Patriarch Ilya II (8/2), the ordination of a Syrian Orthodox priest (20/2), & a lecture at the Hellenic Centre concerning the Athenian suburb of Nikaea (23/2).

Φωτογραφικά στιγμιότυπα από την πανηγυρική υποδοχή
των ιερών λειψάνων του Αγίου Φιλουμένου
εις τον Ιερόν Ναόν του Αγίου Δημητρίου Edmontou Λονδίνου.

Οι φωτογραφίες ελήφθησαν από τον κ. Γιώργο Α. Σάββα.

